

לקראת שבועת מלכתא

פעם בחתונה ראיתי בחופה את אותו גדול, וכשהחלו לכבד רבנים לברכות, התחיל לרוץ החוצה, שאלו אותו: "ר' צבי להיכן אתה רץ?" אמר: "כיבדו אותי מהשמים ב-'אשר יצר'... ל-'אשר יצר' שמברכים תחת החופה אדם רץ, אז לי אין הבדל וגם לזה אני רץ..." - כך ראוי ונכון לעשות, לעשות 'צחוק' מעניינים של כבוד...

הגה"צ ר' יעקב יצחק גלינסקי זצוק"ל על זכויות מיוחדות

"הוא מְצַבֵּת קְבֵרַת רַחֵל עַד הַיּוֹם" (בראשית ל"ה, כ')

רחל ולאה - אצלם זה היה דבר פשוט וברור, ולאה חשבה אילו זה היה אצלי, גם אני הייתי עושה את אותו הדבר. זו לא מעלה מיוחדת בעיניהם ולא מגיע לרחל יישר כוח מיוחד על זה. מהלך אחר - מדוע רחל לא אמרה לה שתיתן לה את הדודאים עבור זה שויתרה לה על הסימנים? לא מפני המעלה, אלא רחל ידעה שאם היתה מזכירה את עניין הסימנים - היתה מקבלת על המקום את הדודאים באותו היום. אבל בעוד אלף חמש מאות שנה, זמן שירמיהו הנביא העיר את

בפרשת ויצא נאמר: "וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים וכו', ותאמר רחל אל לאה תני נא לי מדודאי בנך, ותאמר לה המעט קחתך את אישי ולקחת גם את דודאי בני". כששומעים את הפסוק הזה - יוצאים מהכלים, לאה אומרת לרחל: 'המעט קחתך' - שרחל תגיד לה: אני לקחתי לך את בעלך?! אני נתתי לך אותנו! אם לא הייתי נותנת לך את הסימנים וכי היה יעקב אצלך?! איך את מדברת, ריבון העולמים! ורחל לא אומרת ללאה מילה. דבר נוסף - איך לאה מעזה לומר את זה לרחל? הרי סוף סוף להכרת הטוב יש דינים. ובכל זאת לאה אומרת את זה - ורחל לא עונה לה על זה בכלל, וזה ברור שאם רחל היתה אומרת ללאה: "קחי את הדודאים שיהיה בהצלחה והקב"ה יעזור"... אבל רחל לא אמרה דבר. מוכרחים להגיד כאן יסוד נפלא - אצל האמהות הקדושות, הפעולה של מסירת הסימנים זה היה דבר ברור - כך חייבים להתנהג! כמו למשל תלמיד בישיבה אצלי יבוא ואמר: 'רבי', אתה צריך לתת לי 'עליה שלישי', 'למה?' 'כי היום התפללת'. אני אתן לך שתי סטירות. על זה אתה מבקש?! אצלו תפילה זו מעלה... כל יהודי מתפלל. חז"ל אומרים יש דרגות בלפנים משורת הדין שזה דין - כמו הגמ' בב"מ לגבי דיך דינא הכי.

הבר מצוה שלי הייתה בישיבת "בית יוסף", עם קצת מזונות ושתייה ולא הייתה סעודה, הזמנות נשלחו רק לכמה יחידים, השכן כתב את ההזמנה במכונת כתיבה. קיבלתי רק כמה ספרים, החזון איש נתן לי ספר חזון איש על יבמות והוא אצלי, הרב מפונוביז' נתן מאירי על חולין

משיחותיו של הגאון רבי אליהו מן עם מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, על ברכות ותומכי תורה

"וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ" (בראשית ל"ה, ט')

כיצד מברכין אנשים מבוגרים, וכיצד מברכין חתני בר מצוה?

אמרתי דרשה בבר מצווה של נין רבינו, ובסיומה בירכתי את חתן בר המצוה: שיהיה תלמיד חכם, צדיק ובעל מידות טובות, אמר לי מרן הגרא"ל (שהיה נוכח): קודם אומרים צדיק כיון שראשית חכמה יראת השם. ושאלתיו, הנה במ"ב סימן מ"ז ס"ק י' הלשון "ותמיד תהיה תפילת האב והאם שגורה בפיהם להתפלל על בניהם שיהיו לומדי תורה וצדיקים ובעלי מידות טובות", הרי שקודם לומדי תורה ואח"כ צדיקים. תשובת הגרא"ל: לפני מלחמת העולם, רבים יצאו לתרבות רעה, כי לא היה אוכל והעניות הייתה גדולה מאוד, ולכן לא יכלו לשבת ללמוד כלל ולא היו בכלל "לומדי תורה", ואם לא לומד כיצד יהא ירא שמים, כי נכון שראשית חכמה יראת השם, אבל זה רק אם תחילת דבר יהיה לו שייכות ללימוד תורה ויהיה מ"לומדי תורה" וזו הבקשה שהזכיר במשנה ברורה.

שאלתי את רבינו על הלשון "לומדי תורה" מדוע הזכיר לומדי תורה ולא כתב תלמידי חכמים? ועוד, אם הוא לומד תורה וגם צדיק וכי יתכן שלא יהיה בעל מידות טובות, ומה צריך בקשה מיוחדת למידות טובות?! לא לכולם יש כישרונות לגדול תלמידי חכמים, וגם זה ענין של גלגולים עם דורות הקודמים שלא כל אחד תפקידו להיות ת"ח, אבל לומדי תורה זה כולם חייבים ולגבי השאלה מדוע צריך בקשה מיוחדת למידות טובות, כי ודאי שיתכן שיהיה בו מעלות אחרות ולא יהיה בעל מידות טובות.

יהודי נכנס וביקש ברכה לבנו שיהיה תלמיד חכם וירא שמים. שאלתי כיצד צריך להיות הסדר? תלמוד תורה כנגד כולם, אבל אח"כ אמר רבנו: שלא כך הדבר כאשר מברכים אחרים, כי אמרו חז"ל כל שיראת חטאו קודמת, חכמתו מתקיימת וכו'. (בדומה לנאמר לעיל מהגרא"ל ואין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד).

אבל יש לשאול מדברי המשנה ברורה הנ"ל: "להתפלל על בניהם שיהיו לומדי תורה וצדיקים ובעלי מידות טובות" הרי שלומדי תורה לפני צדיקים? חלוקת הפילה מברכה, תפילה מתפללים על התכלית והעיקר שזה תורה, ובברכה מתפללים על הלמעשה של סדר הדברים ובזה קודם יראת שמים. ועוד ביאר רבנו גם על דרך המוזכר לעיל שהמשנה ברורה כתב "לומדי תורה" ולא תלמידי חכמים כי כדי לזכות להיות תלמיד חכם - יראת שמים קודם.

סיפרתי לרבנו כי אחד מגדולי ישראל, העניק ברכה לילד בר מצוה "שיהיה ירא שמים ותלמיד חכם" ושאלתיו, מדוע אינו מברך גם כן על מידות טובות שבמשנה ברורה כתב שאב ואם יתפללו על בניהם שיהיו לומדי תורה, צדיקים, בעלי מידות טובות, והשיב: מידות זה שייך הרבה פעמים לטבע האדם אם הוא כעסן או בעל תאוה וכו' וזה עבודה (מיוחדת) של תפילת אב ואם לגבי לשפר את הטבע.

רבנו הגיב: אין יראת שמים בלא מידות טובות ואם כן, ברכה על יראת שמים כוללת מידות, אלא, שכאב ואם צריכים לפרט יותר בתפילתם, לכן הם מפרטים יותר ומבקשים על כך מפורש ומפורט.

עוד שאלתי, מדוע מידות טובות מוזכר בסוף (בלשון המ"ב) הרי דרך ארץ קדמה לתורה ופירש שם רבנו יונה דרך ארץ היינו מידות טובות? אם לא לומד תורה ואינו בכלל לומדי תורה לא יודע מה זה מידות טובות (אינו יודע המידות ותיקונם הראוי).

רשמים ולקחים משמחת בר המצוה של רבנו.

בשמחת בר מצוה של נכד מהמשפחה, כאשר הביאו ספרים רבים כמתנה ונערמו על השולחן בכמויות. העזתי לשאול כמה ספרים קיבל רבנו לבר מצוה שלו? מעט ספרים, ועשיתי לי קעסטל [=ארגז] ממה שהביאו לי לבר מצווה, ופעם אחת הרב מפונוביז' זצ"ל היה אצלנו בבית והיה לי תנ"ך שקיבלתי לבר מצוה וביקש ללוות ממני כי אין לו תנ"ך, וכמדומה שאמר שמעונין בכך לחודש ימים, וחלפו כמה החודשים ולא החזיר, והזמנתי לביתו וראיתי את התנ"ך,

שאלתיו האם עדיין צריך לו, הוא אמר לי: אני כבר כמה חודשים מנסה להיזכר ממי לווייתי את התנ"ך הזה ולא נזכר, והנה ב"ה שראית ואמרת לי והשיבו לי בשמחה.

בהזדמנות באחד מימי חודש טבת, בעת טעימת שחרית לפתע אמר לי רבנו: היום יום בר המצוה שלי ומה שלא מזכיר יום ההולדת, ביאר לי מרן הגר"א ל"ז צ"ל, כיון שרבי חיים קניבסקי שח רק בדבר של מצוה, והרי יום הולדת אינו שייך למצוות, אלא יום בר המצוה.

פעם לא היתה כלל סעודה בבר מצוה. הבר מצוה שלי הייתה בשיבת "בית יוסף", עם קצת מזונות ושתייה ולא הייתה סעודה, הזמנות נשלחו רק לכמה יחידים, השכן כתב את ההזמנה במכונת כתיבה.

קיבלתי רק כמה ספרים, החזון איש נתן לי ספר חזון איש על יבמות והוא אצלי, הרב מפונוביז' נתן מאירי על חולין, הג"ר מתתיהו שטיגל - חובת הלבבות קטן. רבי יעקב הלפרין - משניות. רבי שמואל

גריינמן היה אז חתן במשפחה וחמיו המוהל הרב שקול, נתן ג"כ משניות. אביו של הג"ר אברהם פרבשטיין שהיה חייט ותפר לי את הבגדים ובשעתו היה ראש הקהילה נתן לי גמרא ברכות פרק קמא עם ניקוד. הבנים של הג"ר שמואל גריינמן נתנו לי בשותפות ספר.

הג"ר יהושע קרליץ נתן ספר. בבר מצוה השתתף גם הז'בינקע רב. אמרתי דרשה על 'היסח הדעת בתפילין' וזה הסתעף לטומאה הותרה או דחיה [עי' יומא ז' ב']. ומסתמא הודפס בקהילות יעקב, לא היה מי שמפריע בדרשה. הרב מפונוביז' אמר דרשה. היו רק הידידים

הקרובים והכיתה מהחידר. את החידר גמרתני בגיל 14 ואז נכנסתי לשישיבה קטנה. גם בברית לא היתה פעם סעודה כלל ואף למשפחה רק מזונות ועוד.

לגבי הדרשה של בר מצוה אמר רבנו: כי רוב הנערים היו אומרים משאגת אריה אודות לילה זמן תפילין וכדו', אבא אמר לי מליצה בשם מגיד אחר שבכל ברית בא אליהו הנביא ובכל בר מצוה בא השאגת אריה, אני אמרתי שטיקל תורה של אבא עם שייכות לשאגת אריה. בחתונה היו מפריעים לחתן אבל לא בבר מצוה. בר המצוה שלי היה בבית המדרש של ישיבת 'בית יוסף' כי עשוהו על תנאי

ויכלו לערוך סעודות.

ויכלו לערוך סעודות.

"ויגע בכף ירך יעקב"

ויגע בכף ירך יעקב בתמכין דאורייתא / וזהר פרשת וישלח: "וירא כי לא יוכל לו, מה עבד מיד ויגע בכף ירכו דאתחכם לקבליה אמר כיון דאתברו סמכין דאורייתא מיד אורייתא לא אתתקף"

רבים מתומכי תורה משגרים את שאלותיהם להכוונה והדרכה - כיצד לזכות בחיי נצח. רבנו מכוונם בעצה טובה. הם מביעים לפעמים צער וכאב על מצבם.

נגיד מתומכי תורה שיח' התאונן באוזני רבנו כי נדב בניינים רבים לשיבות, ואין לבעלי המוסדות הכרת הטוב כלפיו, לדוגמא הוא נדב בנין לשישיבה ואח"כ בקש להכניס בחור טוב בינוני, ולא מצוין, ולא הסכימו, היכן הכרת הטוב?! כמו כן סיפר כי פלוני למד אתו בחברותא וכאשר גמר לקבל את הכסף פתאום אין לו זמן ללמוד

עמו.

הם עושים לך טובה, כי על ידי זה, כל החשבון ישולם לך בעולם הבא, ואדרבא הנהגתם אתך באופן שיש לך צער מכך, זה חלק מהשכר הגדול של המצוה [ורגיל רבנו להראות דברי הירושלמי בפאה פ"ח ה"ו כדון אכר אגר טוב ע"ש].

מה לומר בדינר על החזקת תורה? תאמר להם שהחפץ חיים [שמירת הלשון ש"ג פ"ו] כתב שהללו המחזיקים תורה לעתיד לבוא הם יידעו ללמוד, שהרי כתוב שיישבו במחיצת תלמידי החכמים - "בצל החכמה בצל הכסף" ואם לא יידעו ללמוד איזה שכר יש להם בכך, זה עונש, על כורחך שידעו ללמוד. רבנו אמר זאת בשמחה גדולה רבה כמי ששמח בשבילם - כמה טוב יהיה להם שידעו ללמוד!

נכנס פלוני לחדר ואמר, כי בעבר הרב קניבסקי אמר לו אל תתרגל לומר 'תודה רבה' על תרומה שאתה מקבל, כי הגביר הוא זה שצריך להודות לך על הזכות העצומה שאתה זוכה אותה. מה שאתה כן יכול, זה לברך אותו וכגון לומר לו: "תזכה למצוות". אינני זוכר שאמרתי כך, אבל נכון שכך היה צריך להיות [שהעשיר לא יבקש תודה] אע"פ שבוודאי על פי דין אין שום איסור לומר תודה לתומכי תורה המעניקים מכספם למען עולם התורה והעניים שבישראל.

אבל הנה בברכת כהנים שזו מצות עשה והכהן חייב בה, מ"מ כתב במשנה ברורה שהמנהג לומר לכהנים י"שר כוח, השיב רבנו: אבל לא כתוב תודה, אלא שנותן לו ברכה. 'יישר כח' זו ברכה.

אמרתי. איתא בחז"ל (ירו' ריש שקלים) ישראל נתבעים ונותנים. והנה אם הם נתבעים על כורחך שיש תובע, ולכן, כשנכנסים לבית גביר, יש שנהגו לדבר חזק וללחוץ אותו לתת. אכן, היום במצב העולמי הכלכלי הקשה, יש שירדו מנכסיהם והמתרים התובע אינו יודע מכך, ואם ילחץ וההוא לא יוכל לתת, הוא סתם מכניס אותו באי נעימות וצער. השאלה, האם לשנות את הגישה, או שמא התובע צריך לעשות חשבון ומטרה שלו, והוא יעשה חשבון שלו?

גם בשנים כתיקונם אין צורך ללחוץ ולתבוע, אלא לבקש ברכות ובעדינות. ומה שזכר הלשון "נתבעין" הפשט נתבעין על ידי בקשה, ולא דוקא בתביעה כפי שאמרת.

אמרתי לרבנו כי אבי צ"ל ייעץ פעם לפלוני ואמר לו, כי אין לו צורך להתבייש מהנדיב: אתה הרי עושה לו את הטובה הגדולה ביותר שאפשר, ומה לך להתבייש. רבנו הפטיר: לפעמים יש שטועים לחשוב כי רק הם העושים לנו טובה, אך הנכון הוא שאנו עושים להם טובה גדולה, ובוודאי שעליהם לשמוח בכך.

פלוני שואל: מה עדיף לו לבנות בית המדרש או להחזיק אברכים? החזקת אברכים עדיפה.

יש לו עשרים אברכים שהם שאר בשרו, האם עדיף להחזיקם, או לתת את התרומה לכולל כללי ציבורי? קרוב קודם.

ביקרתי בבית הנגיד העשיר... בלוס אנג'לס, והראני מכתב מרבנו אליו שיתן אלף ש"ח לכל אברך לכוללים של... והרב כתב שם ברכות בעבור זה, ושאלני האם הברכות רק אם יתן הכל? אם הצורך שלהם בסכום הנ"ל והוא נותן חצי, אם כן - חצי נתינה חצי ברכה.

[מתוך הספר 'כל משאלותיך']

רבי גד'ל ביצע את מלאכת הנקיון מדי בוקר, ואילו ליהודי הנכבד סיפר כי בבית הכנסת, מבקשים לקבלו כרב ומורה הוראה, אם רק ייעתר לבקשה... והלה 'נעתר'. הוא הגיע לבית הכנסת, התנהג כרב והתפאר בתפקידו. את המשכורת שקיבל רבי גד'ל מהקהילה עבור עבודת הנקיון, העביר אל האיש ההוא...

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על הישועה שתבוא ועל הדרגות הגבוהות שיהודי יכול להגיע

"על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה" (בראשית ל"ב, ל"ג)

"וישלח יעקב" - יש בה מצות לא תעשה אחת, והיא אזהרת גיד הנשה, שנאמר (בראשית ל"ב, ל"ג): "על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה". ופסוק זה לא נאמר על דרך סיפור, כלומר שהתורה מספרת לנו שמפני שאירע דבר זה באב, נמנעים הבנים מלאכול אותו הגיד, אלא אזהרת השם יתברך שלא יאכלוהו.

'משרשי מצוה זו, כדי שתהיה רמוז ל'ישראל, שאף על פי שיסבלו צרות רבות בגלויות, מיד העמים ומיד בני עשיו - שיהיו בטוחים שלא יאבדו, אלא לעולם יעמוד זרעם ושמם, ויבוא להם גואל ויגאלם מיד צר. ובזכרם תמיד ענין זה, על יד המצוה שתהיה לזכרון, יעמדו באמונתם ובצדקתם לעולם.

ורמז זה הוא, לפי שאותו מלאך שנלחם עם יעקב אבינו, שבא בקבלה שהיה שרו של עשיו, רצה לעקרו ליעקב מן העולם, הוא זרעו, ולא יכול לו, וציערו בנגיעת הירך. וכן זרע עשיו מצער לזרע יעקב, ולבסוף תהיה להם ישועה מהם, כמו שמצינו באב, שזרחה לו השמש לרפואתו ונושע מן הצער, כן יזרח לנו השמש של משיח, וירפאנו מצערנו ויגאלנו, אמן במהרה בימינו.

(ספר החינוך)

קיום הלאו של גיד הנשה מזכיר לנו אפוא, גם בשיאן של הצרות, וגם כאשר תוקפים אותנו יסורים איזמים מבית ומבחוץ, רח"ל, שהפורענויות והמועקות הללו לא יצליחו בשום אופן להשכיח את שמנו מן העולם, וכל נסיונותיהן של אומות העולם להכרית את עם ישראל - לא יעלו יפה!

דבר נוסף, מעודד עד מאד, אנחנו לומדים מ'גיד הנשה', והוא, שהצרות לא תמשכנה לעולם ועד, בסופו של דבר, 'יבוא להם גואל, ויגאלם מיד צר'.

'החינוך' מבטיח שאם נזכור תמיד את שני הדברים הללו, ונדע שהעם היהודי לא ייכרת מן העולם, וגם שבבוא עת הגאולה יהיה סוף לכל הבעיות והמצוקות, הפגעים והאסונות - נוכל תמיד להיות חזקים, ולהתמיד באמונתנו ובצדקתנו לעולם.

שהרי כך טבעו של אדם, שכאשר הוא יודע שהסבל שעובר עליו,

ואפילו שמדובר בתקופה ארוכה, לא ימשך לעולם, הוא נאזר בעוז ובתעצומות-נפש, ויש בידו את הכוח להתגבר על כל המצוקות. 'החינוך' ממשיך וכותב, שזו היתה מטרתו של המלאך שנלחם עם יעקב אבינו, הלא הוא שרו של עשיו, שביקש לעקרו ליעקב מן העולם, ולא יכול לו, ואז ציער אותו בנגיעת הירך. וזה גם מה שקורה כיום, כאשר זרע עשיו גורם צער לזרע יעקב! אבל לבסוף - מבטיח בעל 'החינוך' - תהיה לעמ"י ישועה מהגויים, כמו שראינו אצל יעקב, שזרחה לו השמש כדי לרפא אותו ואז נושע מן הצער, 'כן יזרח לנו השמש של משיח, וירפאנו מצערנו, וכו'.

אל מול עמוד התליה

צאו וראו שזו היתה תקוות-האור של יהודים בכל הדורות. בכל מסע-היסורים ודרך-התלאות, החל משני החורבנות, דרך שנות האינקוויזיציה, הפוגרומים האיזמים, מסעי הצלב, ההרג והזוועה, תקופת השואה וכל מה שעבר עלינו עד הלום - המשפט שלא מש מפיו של אף יהודי, היה: 'עוד מעט יבוא משיח, ויאמר לצרותינו די'. איזו מנוחת-נפש ורעננות היתה בלב כל אשר ישראל יכונה, למרות היותו נתון בלחץ איום של נגישות ורדיפות; כמה טיפין של אושר ושלווה, זכות-מוחין וצלילות-דעת שאב כל יהודי בקומו השכם, ברוך יחד כוכבי בוקר, לעבוד את בוראו ולשפוך לפניו צקון-לחשו. ובשובו בערב אל מעונו, והעוני שרר בכל פינה, הסף שאלו ללחם

ומושיע אין, במקום לתנות על מר גורלו - לבשו פניו ארשת של שמחת-אמת, ובהצדיקו עליו דין שמים פנה לתלמודו ושכח בין רגע את כל יסוריו ותלאותיו.

כל עמי הארץ ראו שאנחנו נסמכים על תקוות-העתיד, המציידת אותנו בכוח-סבל בל-יתואר. בסתר-לבם בערה בהם אש של קנאה. היאך החזקנו מעמד כצור-איתן למרות כל הצרות אשר רדפונו? משום שהאמנו שיבוא יום, והוא אינו רחוק, והכל יהיה מאחורינו. ואז נדע בבירור שהכל היה לטובתנו. הבטנו ברחמים מרובים על אלה ששנו ופירשו, ולא נותר בקרבם זיק של אמונה.

גם רבי הטבחים עמדו פעורי פה, כשעמדנו בבת-צחוק נלבבה אל מול עמוד התליה, כלועגים לתליינים בבזו: "וכי יראים אנו מכם?! הרי את נשמותינו לא תוכלו ליטול! אתם תישארו השפלים והנבזים, ואת ייחודנו כבנים למקום לא תצליחו לגזול מעמנו!"

כך היו נראים בני אברהם יצחק ויעקב במשך כל שנות גלותם. וכל-כך למה? בגלל האמונה ש'יבוא להם גואל, ויגאלם מיד צר', כדברי 'החינוך'. ואת האמונה הזו, אמונת-התום, הטביעו אבותינו גם בנו.

'אין לי כבר שם יהודי!'

זו גם היתה הסיבה שהיהודים בשואה יכלו להגיע לשיאים של שליטה עצמית, גם בזמנים שאנשים אחרים איבדו את כל ישותם וחושיהם, והסירו את צלם האדם שבהם. החוסן האישי הזה נבע בעיקר מתוך האמונה המובעת בדברי 'החינוך', שיבוא יום והשי"ת יפדם מכל צרותיהם.

כזה היה, כידוע רבי גדל אייזנר זצ"ל, שכיהן כמשגיח בשיבת 'חידושי הרי"ם' של חסידי גור, ועבר את כל אימי השואה. עמל רב השקיע כדי להחדיר אמונה בלב כל היהודים שהיו יחד איתו בשבעת מדורי הגיהנום. נטעי האמונה שזרע בימים הקשים ההם, הנביטו פרי כעבור זמן.

בשבעות הראשונים שלאחר המלחמה, פגש ביהודי, שכנו מהעיר לודז'. קראו רבי גדל בשמו, אך הזדעזע לשמוע את הלה טוען לעומתו "אין לי כבר שם יהודי, מעתה אימצתי לי שם נכרי..."

רבי גדל גער בו, וזעזעו: "אמור נא לי, ממי למדת להתכחש לעברך ולמוחקו, שמא מהגרמנים ימ"ש? מה לך מוחק את שמך היהודי?"

החל היהודי לבכות בכי תמרורים: "מה אתה רוצה? את הכל הם לקחו ממני, את משפחתי וידידי, ואין אני מבין על מה ולמה..." אך רבי גדל אינו מרפה, משיב לו בתקיפות: "וכיצד פועל רדיו, הינך מבין?!... ומדוע אפוא אתה מאזין לו מבלי להבין..."

בכך נסתיימה השיחה. דרכיהם נפרדו ושוב לא התראו. כעבור מספר שנים, ורבי גדל מהלך ברחובות תל-אביב, והנה עוצר לידו חרדי, שנראה כירא-שמים מיוחד במינו. האיש רכב על תלת-אופן ומציע לו 'טרמפ' ב'סירה'.

המבוגרים עדיין זוכרים, מן-הסתם, את האופנוע הזה, שהיה מצויד בשלושה גלגלים, ולצד הכסא שעליו ישב הנהג היה מושב נוסף, בצורה של סירה, בה היה ניתן להסיע עוד אדם.

רבי גדל סירב. "אינני יודע מה זו ה'סירה' הזו..." אמר. והיהודי החרדי השיב לו בנימת-צחוק: "ואיך עובד רדיו אתה כן מבין?... רק אז הכירו רבי גדל, ונוכח שהדברים שהשמיע באוזניו לאחר השואה, עשו את שלהם.

ביקש להוריד את המאוורר

ואם הזכרנו את שמו של אותו צדיק, רבי גדל, נספר כמה היה נזהר ומתחשב עד להפליא בכבודו של הזולת. פעמים נמנע מלהתעסק בעניין מסוים, מחשש לחלישות-דעתו של מאן-דהו. נהג להשתתף בשמחת כל מי שהזמינו, אפילו בשנותיו האחרונות, כשהדבר עלה לו בביעה רבה, כדי שבעל השמחה לא יחשוב שהשמחה שלו אינה חשובה בעיניו.

גם בשכבו בבית החולים, ביקש מתלמידיו שלא ייכנסו לחדרו שניים ביחד, מאחר ובצדו השני של החדר שוכב חולה לא-דתי שאין לו משפחה ואף אחד אינו מגיע לבקרו, ובראותו את המבקרים הרבים שבאים אל רבי גדל, הוא עלול להצטער.

לשיאים בלתי-נודעים במידת שליטתו העצמית, הגיע רבי גדל בעת השואה האיומה, כאשר לא איבד את צלמו לרגע, והשמחה היתה נראית על פניו תמיד. ולא את עצמו בלבד שימח, אלא את כל סביבתו, ידידיו וקרוביו. לא ייאמנו התחבולות והשיטות בהן נקט, כדי להרנין לב אנשים.

כך למשל סיפר אחד הפליטים, שנסע כבחור צעיר עם רבי גדל ברכבת המוות, שהובילה אותם ואלפי יהודים נוספים, לבוכנוולד. כאשר נתברר להם להיכן הגיעו, התעטפו רבים מהם בקדרות ודכדוך, והיאוש נמסך בעצמותיהם.

לפתע, כך מספר האיש, פונה אליו רבי גדל בקולו הנעים, ואומר לו בקול רם: "יודע אני, בחור, על מה אתה חושב ברגעים אלה! אתה חושב על אולם-שמחות וכלי-זמר מיטיבי-נגן..."

חשבת, ממשיך האיש, שדעתו של רבי גדל השתבשה. אך הוא בשלו: "הרי כולנו יודעים שהנה-הנה המלחמה מסתיימת, ואתה, בחור צעיר, מבקש בודאי להקים בית בישראל, ומחשבותיך עוסקות בכלי-זמר שייטיבו לשמחכם.

"ובכן, שמע נא - אל תדאג; לבטח יישארו מן התופת כמה אנשים היודעים לאפות, והם יכינו לך 'בולקעס' ועוגות טעימות... ואני מבטיחך שהשי"ת יוציא מכאן גם כמה מנגנים שייטיבו לשיר, והם ישמחוך בחתונה. ומה היא אפוא הדאגה?!..."

כיצד ניתן להגיע לשליטה עצמית נוראה שכזו, ולבטחון כל-כך מוחלט בהשם יתברך, אלמלא דברי 'החינוך' הנ"ל, שאף על פי שיסבלו צרות רבות בגלויות מיד העמים, יהיו בטוחים שלא יאבדו?!...--

לעבוד בעבודות-נקיון עבור הזולת

רק אדם המכיר כך את בוראו ונשען עליו בכל ליבו, יכול להעסיק תדיר את מוחו בשאלה כיצד לתמוך ביד יהודי.

ילד הייתי. קמתי בבוקר, ונהרה על כל פנים. כולם מחייכים, ואבי מורי זצ"ל רקד משמחה. מיהרתי לומר: "מודה אני", ושאלתי: "מה קרה, ברכה אחותי התארסה!?" ידעתי שמדברים בה נכבדות, האם "שברו צלחת!?" החיוכים התרחבו. זרזוני שאקום ואמהר לחיידר. לא, היא לא התארסה, כשאחזור מהלימודים יספרו לי

מאוצרותיו של הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א

"אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵתוֹ שֵׁם אֱלֹקִים" (בראשית ל"ה, ט"ו)

ילד הייתי. קמתי בבוקר, ונהרה על כל פנים. כולם מחייכים, ואבי
מורי זכר צדיק לברכה רקד משמחה. מהרתי לומר: "מודה אני",
ושאלתי: "מה קרה, ברכה אחותי התארסה!?" ידעתי שמדברים בה
נכבדות, האם "שברו צלחת!?"

החיוכים התרחבו. זרזוני שאקום ואמהר לחיידר, השעה דחוקה. לא,
היא לא התארסה, כשאחזור מהלימודים יספרו לי.

מובן שהייתי חסר סבלנות ופזור מחשבה. יום הלמודים נראה
לי ארוך במיוחד. כשחזרתי, עוד שררה אווירת השמחה. שבת
ושאלתי, וסיפרו לי -

אבי, ה"תפארת יחזקאל" זצ"ל, בן הגאון הצדיק ממאטערסדארף
ה"בית ישראל" זצ"ל ולמעלה בקודש), תלמיד חכם ומרביץ תורה,
לא היה מברך ברכה - כל ברכה שהיא - בלי שיהיה חבוש במגבעתו
ולבוש במעילו המכופתר עד אחרון הכפתורים, הסביר: "הלא
מדברים עם הקדוש ברוך הוא!"

ה"חפץ חיים" זצ"ל היה אומר: יש דעות מה פירוש המלה "ברוך".
האם הכוונה, שהוא יתברך מקור הברכות (שו"ת רשב"א ח"א, תכג),
בקשה להורדת שפע ("נפש החיים" ב, כ), או לשון שבח והלל ("אור
זרוע" הלכות קריאת שמע סימן ח). וידוע הספור, שהגאון הצדיק
רבי ברוך בער מקאמעניץ זצ"ל, ה"ברכת שמואל", התפלל פעם
במחיצת רבו הגאון הצדיק רבי חיים הלוי מבריסק זצ"ל. והרגיש בו
שמאריך הרבה בתיבת "ברוך", והבין שמתכוון לכל פרושיה. אמר
לו: "ברוך" פרושו משובח, ודי בכך, [שכך מקובל בישראל, כפי
שכתב ה"נפש החיים" עצמו. וכך מתרגם באידיש, "גיבענטשט"
("מעט דבש", סד)]. אבל, אמר ה"חפץ חיים" זצ"ל, כולם מודים
ש"אתה" פרושו אתה! שמדברים לנוכח ה'!

וידוע, בשולחן ערוך (יורה דעה פא, ז) כתב הרמ"א: "לא יניקו תינוק
מן הנכרית אם אפשר בישראלית, שחלב נכרית מטמם הלב".
ומקור ההלכה כתב בביאור הגר"א בשם הרשב"א, מדברי הגמרא
(סוכה יב ע"ב) שמשוה רבנו עליו השלום לא ינק מן המצריות. אמר:
פה שעתיד לדבר עם השכינה יינק דבר טמא, שעל כן אסור לעבור
כנגדו ולישב בד' אמותיו (ס"ז או"ח קב, ג). אלא בכל ברכה, באמרו:

"ברוך אתה", הרי ששכינה נגדו! ויובן איך למדו חיוב מאה ברכות
ליום מהכתוב: "ועתה ישראל מה ה' שואל מעמך כי אם ליראה"
(דברים י, יב), אל תקרי "מה" אלא מאה (מנחות מג ע"ב וברש"י).
כי העומד מאה פעמים ביום לפני ה' ומדבר עמו מאה פעמים, ודאי
ישווהו? נגדו תמיד, ואז "מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השם
יתברך ובושתו ממנו תמיד" (הגה, בריש השולחן ערוך)!

והיה אבי הצדיק אומר: "אם לפני "מלכי רבנן" (גטין סב ע"א) אין
עומדים בלא כובע ומלבוש עליון מכופתר כהלכה, לפני מלך מלכי
המלכים על אחת כמה וכמה!"

ואני נזכר: בסוף ימיו סבל אבי יסורים נוראים. כשנתיים היה
מאושפז בבית החולים, והגיע הביתה לשבתות. מצבו החמיר,
ובשבת האחרונה לחייו השאירוהו בבית החולים. אמי הצדקנית
עליה השלום ושני אחי שהו עמו. הלכתי רגלי, ומצאתיו במצב קשה,
מחובר לעירוויים שונים והדיבור קשה עליו. שאלוהו אם הוא רוצה
משהו, ולחש: "א טראפ וואסער", מעט מים. מיהרו והביאו כוס עם
קשית, שיוכל למצוץ מעט, להרוות צמאונו. סרב לפתוח פיו, הורה
באצבעו שיסיטו את הכוס. מדוע? שאלו, הלא אבא צמא, אבא
בקש. ולחש: "קאפטן - שטריימל, קאפטן - שטריימל". אינו שותה
בלי ברכה, ואינו מברך בלי כובע ומעיל...

אבל אפוף הוא מכשירים!

עבר שם איש צוות הרפואה. קלט את הנעשה, ואמר: "ודאי", כבר הכירוהו. ומיד ניגש, והלבישו הקאפטן, וחבשו השטריימל, וברך, איזו ברכה! ולגם מעט...

הכלל, שאלתי על מה השמחה והצהלה, וסיפרו: באישון לילה נתקף אבא צמאון עז. מה עושה אדם שנתקף צמאון? קם, נוטל ידיו, הולך, שותה, וחוזר לישון. אבל אבא קם, נטל ידיו והתלבש, גרב גרבים ונעל נעלים. הרי צריך לברך ברכה לפני המלך!

גישש דרכו - הדירה לא היתה בת שלושה וארבעה חדרים כבימינו, היתה זו דירה צפופה ודחוקה בבתי אונגריין, הכל בהישג יד. גישש דרכו למטבח, ומזוג כוס שתיה, הניחה על השיש הצר ופנה לכניסה, להוריד את הגלימה מהמתלה מאחורי הדלת. לבש, וכפתר את כל הכפתורים שלח ידו להוריד את הכובע, ואינו במקומו. כנראה הניחו בכניסתו, על השולחן, על המזנון, על אחד הכסאות. ומה, כלום גישש כסומא אחר הכובע? ידליק את האור, אולי יתעוררו. יוותר הפעם, יניח ידו על כיפתו ויברך, - מיום הגיעו למצוות לא ברך בלי כובע. החליט: ידליק את האור לשבריר רגע, רק כדי להעיף מבט ולאחר את הכובע.

עשה כן, וראה שני דברים - ראה את הכובע, וראה שבכוס המים צפה נמלה!... אח, איזו שמחה! בזכות שמירתו על גדרו, בזכות אי ויתורו, הקפדתו על מנהגו, הצילוהו מן השמים מחמישה לאוין, כמאתים מלקות (מכות טז ע"ב)!

ומצאתי שהדברים מפורשים בכתוב: "והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני, ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ הרומש על הארץ" (ויקרא יא, מד). ודרשו בו (יומא לט ע"א): אדם מקדש עצמו מלמטה, מקדשין אותו מלמעלה!

ומרן החיד"א הקדוש זצ"ל (כסא דוד, דרוש ז לשבת הגדול) האיר עינינו, שזהו שבקש משה רבינו עליו השלום במזמורו (תהילים צ, יז): "ויהי נועם ה' אלקינו עלינו", ובמה נזכה לאורו ולנעמו, כאשר "ומעשה ידיו כוננה עלינו", כאשר נעשה הכנה במעשינו. ואדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה, מקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה.

[מתוך 'מקרבן לתורה' - הגדה של פסח]

איזה מספרים יש ידידות ביניהם ונקראים "מספרים אוהבים"?

"וַיִּקַּח מִן הַבָּא בְיָדוֹ מִנְחָה לְעֵשׂוֹ אָחִיו. עֲזִים מְאִתִּים וְתִישִׁים עֶשְׂרִים" (בראשית לב, יג-טו)

קב ונקי
הרב צבי וינברג

שנמצא את הידידות ביניהם, וכותב שם שכבר ניסוהו הקדמונים באהבת המלכים והשרים, כאשר יתן לאשר ירצה להיות אוהבו המנין האחד, ויאחוז לעצמו המנין השני.

ויעקב אבינו ידע את החשבון הזה, וכיון שרצה לפייס ולקרב בינו לבין אחיו, השתמש בסוד זה, ושלח לאחיו 220 עיזים ותישים, והשאיר לעצמו 284, ורמוז זאת במה שאמר יעקב "אכפרה פניו במנחה", שהמילה אכפרה יש לכותבה "אכ-פרה", ותמיד המילה "אך" היא באה למעט, א"כ יעקב מיעט ולא לקח כמנין "פרה", אלא כמנין "פרד" 284.

וכיון שלא רצה לגלות סוד זה, החביא את המנין הזה על ידי שהביא עוד דברים, ואמר ריוח תשימו בין עדה לעדר, ששימו כל עדר לבדו, כדי שיהיה משמעות למתנה, שברגע שנותן לאחיו 220 ומשאיר אצלו את ה-284 זה דבר שמקרב את הלבבות... [רעיון זה מובא עוד בס' אמרי שפר לאחד מהראשונים מהר"י חלאווה, וכן בס' מחלוקת רבי סעדיה גאון ובן מאיר עמ' 141]

יעקב אבינו כשחוזר מחרן הולך לפגוש את עשיו אחיו, ועל כן שלח לו מתנות כדי לפייסו. אולם חסרים אנו ידיעה כמה בעלי חיים הביא עמו יעקב, וכמה נשארו עמו לאחר ששלח מהם לעשיו אחיו.

בספר 'בעלי ברית אברם' (לרבי אברהם אזולאי זצ"ל סבו של החיד"א) כאן, מביא שמצא כתוב מרבי נחשון גאון ז"ל שיעקב אבינו בחר בדווקא לתת לעשיו מספר קצוב של 220 עיזים ותישים, והשאיר לעצמו כנגד 284 בהמות.

הסיבה שנתן סכום 220 והשאיר לעצמו 284, משום שיש קשר בין מספרים אלו ונקראים "מספרים אוהבים", משום שאם נחלק את המספר 220 בסוג מספרים ללא שארית, (כזה: 1,2,4,5,10,11,20,22,44,55,110), ואח"כ נחבר את כל המספרים האלו יצא 284, וכן הפוך כשנחלק את המספר 284 בסוג מספרים ללא שארית, (כזה: 1,2,4,71,142), ואח"כ נחבר את כל המספרים האלו יצא 220.

ואמנם יש עוד הרבה סוגי מספרים כאלו שיש קשר ביניהם, אולם 284-220 אלו המספרים הראשונים

הביט בו המושל בתדהמה, "ברצוני להבין. בחוץ הם ואתה לבוש בגדי חורף כבדים. מדוע?" "אני אסביר לך", אמר רבי חיים, "אמי הגיעה אלי בחלום ואמרה שהיום ירד שלג ויהיה כפור, כמו בשיא החורף הרוסי, לא רציתי להצטנן ולכן התלבשתי כראוי למזג אויר סוער שכזה, להיות בטוח שהכל יהיה בסדר"...

הגה"צ רב ראובן קרלנשטיין זצ"ל על הלימוד לדורות מהנהגת יעקב עם עשיו

"וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל עֵשָׂו אָחִיו" (בראשית ל"ב, ד')

הרמב"ן בפרושו לפרשה כותב: "ראו כי גם לדורות תרמוז זאת הפרשה". הפרשה המספרת על הפגישה בין יעקב לעשיו, העמידה לדורי דורות את דרך המלחמה בין יעקב לעשיו.

עוד כתב הרמב"ן: "נכתבה הפרשה הזאת להודיע, כי הציל הקב"ה את עבדו וגאלו מיד חזק ממנו, וישלח מלאך ויצילהו. וללמדנו עוד, שהוא לא בטח בצדקתו והשתדל בהצלה בכל יכולתו.

"ויש בה עוד רמז לדורות, כי כל אשר ארע לאבינו עם עשיו אחיו - יארע לנו תמיד עם בני עשיו, וראוי לנו לאחוז בדרכו של צדיק, שנזמין עצמנו לשלושת הדברים שהזמין הוא את עצמו, לתפילה ולדורון ולהצלה בדרך מלחמה, לברוח ולהנצל, וכבר ראו רבותינו הרמז הזה מן הפרשה הזאת כאשר אזכיר".

כל מעשיו של יעקב אבינו ע"ה היו מכוונים ומתוכננים כנגד הדורות הבאים, "עד אשר אבוא אל אדוני שעירה" - עד סוף הגלות, כדי שנדע "לאחוז בדרכו של צדיק" ולעשות כמעשיו.

יעקב אבינו סלל את הדרך לכל הגלויות, וגדולי ישראל בכל הדורות למדו מכאן כיצד לנהוג עם אויבי ישראל הבאים להציק להם ולהצר צעדיהם.

לפנינו כמה מעשים אודות הנהגות שנלמדו על ידי גדולי הדורות מפרשה זו.

פעם אחת באו פרנסי הקהל אל ה"חפץ חיים" וקבלו לפניו: "נסינו לתת למושל שוחד ובשום אופן הוא לא מוכן לקבל, ואם הוא לא מקבל זה בעיה רצינית כי את הגזרה הוא בוודאי לא יבטל. מה עושים?"

שאל אותם ה"חפץ חיים": "ויפצר בו עשיתם? אצל יעקב כתוב 'ויפצר בו' ולבסוף 'ויקח'. תעשו כן גם אתם - וגם הרשע הזה יקח לבסוף"...

על הרב מפוניבז' זצ"ל מספרים שהיה פעם באמריקה ונקלע לרכבת התחתית בשעת לילה מאוחרת. הביט סביבו ולפתע הבחין כי בקרון נשאר רק שחורים [כושים].

'אוי א בראך'. כולם שחורים! וזאת עליכם לדעת, כי שם, באמריקה, השחורים... הצד השווה שבהם שכונתם להזיק... אצלם, להרוג יהודי זו לא עבירה גדולה...

בקיצור, הוא רואה את עצמו, יהודי בודד, מוקף בחבורת שחורים הנראים שפניהם הקשוחות אינם מבשרות טובות, ושם לב שהם קורצים עין אחד לשני...

נגש אליהם, הוציא מהכיס פיסת ניר, עליה רשומה כתובת ואמר: "אקסיוז מי [סלחו לי], אולי אתם יכולים לומר לי באיזה תחנה עלי לרדת?"

"או ודאי", אמרו הכושים, עליך לרדת בתחנה הקרובה. אל דאגה

בתקופת ה"חפץ חיים" זצ"ל גזר פעם מושל המדינה גזרה קשה על אחת הקהילות היהודיות. מה עושים? נותנים שוחד. אספו כסף מכל בני הקהילה והביאו ל"חפץ חיים" שילך למושל, ימסור לו את הכסף וישדלו לבטל את הגזרה.

הביט ה"חפץ חיים" בסכום שבידו ואמר: "זה כסף קטן, למושל צריכים לתת כסף גדול!"... ומנין למד זאת? מיעקב אבינו שאמר לשלוחיו: "ורוח תשימו בין עדר ובין עדר" ופרש רש"י: "עדר לפני חברו מלוא עין, כדי להשביע עינו של רשע על ריבוי הדורון". הרשעים הללו צריכים לראות מול העיניים עוד כסף ועוד כסף!... הם אינם מסתפקים במועט...

נגש הממונה אל המושל ואמר: "יש כאן אברך הטוען כי הוא נכד של הרב, והרב שלח אותו".

"בסדר, שיכנס".

כשנכנס, הביט בו המושל בתדהמה. "רגע אחד", אמר, "לפני שאתה מדבר ברצוני להבין משהו. בחוץ חם ואתה לבוש בגדי חורף כבדים. מדוע?"

"אני אסביר לך", אמר רבי חיים, "אמי הגיעה אלי בחלום ואמרה שהיום ירד שלג ויהיה כפור, כמו בשיא החורף הרוסי. אינני מחפש לעצמי צרות, לא רציתי להצטנן ולכן התלבשתי כראוי למזג אוויר סוער שכזה, להיות בטוח שהכל יהיה בסדר"... המושל פרץ בצחוק. "אמא שלך הגיעה בחלום... תגיד לי, אתה באמת מאמין בחלומות?"

"כן, אדוני המושל. אל לך לצחוק מהחלומות של אמא שלי. זו לא פעם ראשונה שהיא אומרת לי דברים והם מתקיימים, ואם היא אומרת שיהיה שלג - אני מאמין לה שיהיה שלג!" - "אה, יהיה שלג?"

"כן, ואני מוכן להתערב על כך", אמר רבי חיים.

"על כמה?"

"על כך וכך", וכאן נקט רבי חיים בסכום גבוה - הסכום שהוקצב לדמי השוחד לביטול גזרת המקוה.

"טוב, בסדר", הסכים המושל, "בא ונראה עד הלילה מה יהיה".

כמובן שענד הערב לא ארע מאומה. לא שלג, לא גשם ולא כפור.

בלילה הגיע רבי חיים עם הכסף לבית המושל.

"אתה רואה?" סנט בו המושל, "אמרתי לך שלא יהיה שלג!"

אמר לו רבי חיים: "מה אני יכול לעשות שהחלום של אמי לא התקיים. הפסדתי בהתערבות, הא לך הכסף".

אולם לפני שיצא מהחדר, לחש לכיוון המושל: "אבל בענין המקוה - יהיה בסדר, הלא כן?"

"כן כן, המקוה יהיה בסדר" אמר המושל, וכך הוסרה הגזרה שרחפה מעל ראשם של יהודי המקום.

(מתוך 'חי ראובן')

אנחנו נראה לך את הכתובת", ובעודם מדברים נעמדו כולם ליד הדלת של הרכבת. ברגע שהרכבת נעצרה, פנה אליהם הרב ואמר: "בבקשה תרדו קודם..." כיבד אותם לרדת לפניו. אין זמן, כולם ירדו בזריזות.

ואז לפתע קרא הרב: "אוי, שכחתי את המזוודה..." בינתיים הדלת נסגרה והכושים נשארו כולם בחוץ. הרב התיישב בחזרה במקומו והמשיך בנסיעה עד למחוז חפצו.

לאחר מכן שאלו את הרב זצ"ל מהיכן לקח את הרעיון הזה, והוא ענה: "למדתי זאת מיעקב שאמר לעשיו: 'יעבור נא אדוני לפני עבדו', הוא כיבד אותו - בבקשה, לך לפני..."

הנצי"ב מוולאז'ין זצ"ל הגיע פעם הביתה, ורבי חיים מבריסק זצ"ל, נכדו, שלימים גם שימש כראש ישיבה בוולאז'ין, הבחין שפניו של סבו עגומות.

שאל אותו: "זיידע, מה קרה?"

ספר הנצי"ב: "רוצים לסגור את המקוה. אמנם זו לא הפעם הראשונה שזוממים לעשות זאת, אלא שבפעמים הקודמות נתנו שוחד למושל והכל היה בסדר, אבל עתה הגיע מושל חדש והוא לא מוכן לקחת כסף, א בראך!"

אמר לו רבי חיים: "תן לי את הכסף, אני כבר אכניס לו אותו".

"לא תוכל", אמר הנצי"ב, "ניסיתי והוא לא לוקח", אבל רבי חיים בשלו: אני אצליח לשחד את המושל ולבטל את הגזרה!"

אחרי שכנועים הסכים הנצי"ב ונתן לרבי חיים את הכסף.

רבי חיים זצ"ל היה חכימא דיהודאי. המעשה התרחש בתקופת הקיץ. הלך רבי חיים לארון בו מאוכסנים בגדי החורף, הוציא את הקוטשמע [כובע הפרוה] הגדול והרחב, ואת המגפיים, לבש הכל וכך הלך לבית המושל.

דפק בדלת. הממונה פותח את הדלת ורואה לפניו בריה משונה, עם קוטשמע ומגפים באמצע הקיץ... "כן, מה אתה רוצה?"

"אני נכד של הרב, הוא שלח אותי בשליחות חשובה למושל".

"המתן רגע".

חוויה רוחנית יומית מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

שמעתי מכמה יהודים נאמנים, שראו במו עיניהם את הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל נכנס למטבח ביום ששי, לובש את הסינר, לוקח את הדגים ומקרצף אותם, מחתך ומבשל... הוא לא עשה זאת מפני שרצה לאכול דג טעים. כל רצונו וכוונתו היו כדי להנות את אשתו, שתיכנס לשבת קודש בשמחה וברוגע, ושתהיה לשניהם יחד שבת שלום...

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א, על התנהגות מרוממת

"ויבא יעקב שלם" (בראשית ל"ג, י"ח)

"שלם בגופו... שלם בממונו... שלם בחורו, שלא שכת תלמודו בבית לבן" (ה"פ)

יהודי אינו חי לעצמו

דורשת הגמרא (בבא מציעא לע"ב): "אשר יעשון - זו לפני משורת הדין".

החובה לעשות לפני משורת הדין היא ענין עמוק. זה אינו הידור בעלמא, אלא ישנה מצוה לנהוג לפני משורת הדין. לכן, אין זה נכון לומר: "אם הדבר אינו מעיקר הדין - אני פטור".

ישנם תחומים שונים בהם נדרש האדם להתנהג לפני משורת הדין. פעמים רבות עליו לותר לזולת גם אם אינו מחויב על פי דין, וזה רצון ה', שנוותר מעצמנו, ונשפוט את זולתנו לכף זכות.

יהודי אינו יכול לחיות לעצמו. תמיד צריך הוא לכוון את צעדיו על פי הסובבים אותו, החל מבני ביתו, מעגל ידידיו, ואף מעגלים רחוקים יותר. תמיד עליו להתחשב ולסייע לאחרים.

זוהי המתכונת בה ברא ה' את עולמו, כפי שכותב בעל ה"מכתב מאליהו", שתכלית הבריאה היא שהאדם יהיה מסובב כל הזמן בחסדים - בבית, עם האשה, עם הילדים ועם כל הסובבים אותו, כפי שאומר דוד המלך בתהלים (כג, ו): "אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי".

לא יתכן קיום לעולם אם כל אחד יעשה רק מה שהדין מחייב, כי בגדר עשיית הטוב נכללת עשייה לפני משורת הדין.

האדם נבדל מהבהמה בתכונת הנתנה

נתבונן במעשה הבריאה, מהו טיב הקשר שבין הברואים מאותה משפחה?

החיות והבהמות אינן צריכות להיות קשורות כלל זו לזו. סוס וסוסה, שור עם פרה - אין ביניהם כל קשר של חיי משפחה לאורך זמן. בתחילה האם נותנת לולד את מה שנדרש לו, אולם ברגע שהוא מסתדר בכוחות עצמו - לא נשמר הקשר של הולד עם האם.

בעופות אפשר להבחין בתופעה מפליאה; הנקבה של העוף מטילה ביצים ודוגרת עליהן עד שהן בוקעות, והגוזלים יוצאים. זמן קצר

לאחר מכן, ברגע שהגוזלים מסוגלים לעוף, יוצאים הם לחפש לעצמם מזון.

גם אדם, התרנגולת, מחפשת לעצמה דבר מאכל, וכאשר מוצאת משהו, מצטרף אליה לעתים גוזל קטן שלה, ורוצה גם הוא לאכול, אולם אמו אינה מניחה לו לעשות זאת, היא מנקרת לו את הראש, ושולחת אותו לחפש מזון אחר. שילמד לדאוג לעצמו וכך יגדל...

אך לא כן האדם. התינוק קשור לאמו בשנות חייו הראשונות בקשר תלותי מאוד. ככל שהוא גדל, הוא מתנתק מאמו בהדרגה, אך קשר רגשי יישאר ביניהם לעד!

לאדם יש נפש מיחדת, והקב"ה ברא אותו כך כדי שיהיה מוקף בנתינה כל ימיו. מרגע שנולד הוא מקבל ולומד גם לתת, והמעגל רק מתרחב עם השנים, עד שהבן מגיע לשלב שלשמו נברא, נשיאת אשה ובניית בית.

אומר ה"מכתב מאליהו": רצה הקב"ה לזכות את האדם, שיהיה האדם מוקף בעשיית חסד יומם ולילה, נתינה ונתינה כל הזמן. כמה הזדמנויות יש לבחור ישיבה לגמול חסד? לא רבות.

אבל הקב"ה רצה שאדם יהיה מסובב בחסד בכל שעות היממה, לשם כך נתן לו את האשה, אחר כך יבואו ילדים, ותהיינה לו אפשרויות נוספות להיטיב... כל זה כדי לזכות את האדם שיהיה בעל כח נתינה, כי חיי משפחה הם מסכת גדולה של נתינה!

תראה שגם היא עושה לך דברים שאינה חייבת כלל... היא מתבלת לך את האוכל וטורחת, ולפעמים משחימה את הבצל שיהיה טעים, וייתן טעם משובח למרק. זה לא סתם בצל שלם ש"זרקה" לתוך הסיר, היא טורחת למענך יותר מחובתה, ועל הטרחה הזו עליך להשיב לה כגמולה הטוב, ובמה? בעשייה ובטרחה לפנים משורת הדין".

הסתכלות זו חייבת להיות מול העיניים כל הזמן. לשים לב לכל הטירחת שטורחת האשה, ולא לחפש תמיד היכן לא הצליחה לעמוד בדרישות...

הכנת הדגים - לשמח את אשתו

אנו מוצאים אצל גדולי ישראל שהיו מתנהגים כך. שמעתי מכמה יהודים נאמנים, שראו במו עיניהם את הגאון רבי בן ציון זצ"ל נכנס למטבח ביום שישי, לובש את הסינר, לוקח את הדגים ומקוצץ אותם, מחתך ומבשל.

הוא לא עשה זאת מפני שרצה לאכול דג טעים. כל רצונו וכוונתו היו כדי להנות את אשתו, לתת לה הנאה ושמחת חיים, שתיכנס לשבת קודש בשמחה וברוגע, ושתהיה לשניהם יחד שבת שלום. כדי להגיע לאוירה של שלום צריך להעניק ולהשפיע, לכן היה מכין את הדגים לשבת.

אדם שחי בצורה כזו של השפעה ונתינה - חי בעולם אחר, בבחינת "מעין עולם הבא".

הנתינה בבית הרב היתה הודית! אי אפשר לתאר את הדאגה שהרבנית היתה דואגת לרב זצ"ל, היתה יושבת בבית וחושבת: "הרב כעת בשיעור, איך הוא מרגיש? האם מרגיש טוב?" ולמה? מפני שהוא היה כח משפיע, ובזכות זה קיבל מאשתו. הרבנית טיפלה בו במסירות בכל לבה ונשמתה, ולא חסכה ממנו דבר. ולמה? כי הוא נתן לה הכל.

(מתוך "משכני אחריו", יתרו)

זה התפקיד שהועיד הקב"ה לזכר - להיות המשפיע, לתת לאשתו שפע כל הזמן. ואם הוא זכה - בעצם הביא את עצמו לתכלית הבריאה, וזו הזכות הגדולה ביותר שיכולה להיות לו.

כאן בא לידי ביטוי ציווי התורה לעשות גם לפנים משורת הדין. הרמב"ם (הלכות אישות פט"ו הי"ט) כותב, כי על האדם לכבד את אשתו יותר מגופו. זוהי המצווה המוטלת עליו, ואל לו לחשב את דרכיו על פי מעשי אשתו!

שמוא יאמר אדם, והלא הרמב"ם (שם הי"כ) מצוה את האשה "שתהיה מכבדת את בעלה ביותר... ויהיה בעיניה כמו שר או מלך". אם כן, עד שלא אהיה בעיניה כמלך איני מחויב לדאוג לה ולכבדה ביותר...

אך טעות בידו! ראשית עליו לקיים את תפקידו ולכבדה, וה' ייתן גם בלבה לכבדו כראוי. אל לו להשיב לה כמידתה אלא לעשות את מצוותו, ולהעניק לה אפילו יותר מהמגיע לה על פי דין!

האשה עושה הרבה מעבר לחובתה

בעבר הייתי שומע שעורים ממורנו ורבינו רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל. כשלמדנו מסכת כתובות, והגענו לדברי המשנה (נט ע"ב): "ואלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה: טוחנת, ואופה, ומכבסת, מבשלת..."

"פתח הגאון רבי בן ציון ואמר: "לכאורה, מה מחויבת האשה לעשות? לקחת תפוח אדמה, להכניסו עם מים ומלח לתוך הסיר, ולהעמיד את הסיר על גבי האש... אה, אתה רוצה תבלין? שים בעצמך, היא לא חייבת לך יותר מזה... ואם היא מתבלת את התבשיל - זו כבר מידת לפנים משורת הדין. ואם היא קוצצת בצל ומוסיפה כורכום או קינמון - זה כבר ממש לפני ולפנים משורת הדין... אין זה החיוב שלה!

אלא מה, ודאי שאשה כשרה אינה מגישה אוכל תפל ולא מתובל, אלא טורחת ומתקנת את המאכלים שיהיו ערבים לחכו של בעלה. אם כך, מן הראוי שיעשה גם הבעל דברים שאינו חייב לעשותם, ואל יאמר: "רק מה שאני חייב על פי דין אני עושה"... שהלא אם תתבונן

בשיא ההתרגשות מבצע ענק לשבועיים בלבד

כל הפרטים בעמודים 16-19

אם נעקוב אחר סדר היום של הגנב, נראה שהוא עושה את "עבודתו" במסירות נפש ממש, הוא מטפס על בנין גבוה באישון ליל, כשכולם נמים את שנתם ונכנס דרך החלון, ואז אם הבעה"ב רואה אותו, הוא צריך לברוח, וכשהוא בורח, הוא לא מתיימש כל כך מהר, אלא ממתין להזדמנות אחרת...

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב ליקווד, על מה אפשר ללמוד מהגויים

"עם לבן גרתי" (בראשית ל"ב, ה')

בפרשתנו מסופר (בראשית ל"ב, ד' - ה'), שיעקב אבינו שלח שליחים אל עשיו אחיו לומר לו "עם לבן גרתי", ופירש רש"י: "גרתו - בגימטריא תרי"ג, כלומר, עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים". דהיינו שיעקב אבינו אומר לעשיו: דע! - על אף ששהיתי עם לבן כ"כ הרבה זמן - לא למדתי כלום ממעשיו הרעים, ושום דבר לא השפיע עלי.

והנה, לכאורה במושכל ראשון הדבר יכול להתפרש כגאווה חלילה - אין לו משהו אחר לומר לאחיו?! - הדבר הראשון שהוא מבקש שיאמרו לאחיו הוא: דע! אני צדיק! עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי! אבל לא "סתם צדיק" - אלא "צדיק גדול"! - ולא למדתי ממעשיו הרעים! - הייתי אצל ה"פעטער" (הדוד) כמה שנים ולא למדתי "כלום" ממעשיו!...

אם לשמוע את דברי ה'. אמרתי פעם בדרך צחות, דלפעמים בעת שהאדם עסוק בצרכיו בשקידה עצומה, הוא שוכח לאכול ואינו מרגיש כלל שהוא רעב - "לא רעב ללחם ולא צמא למים" - הוא אינו רעב לאכול ואינו צמא לשתות באמצע היום, "כי אם לשמוע את דברי ה'" - כשמגיע העת ללמוד - כשמתחיל השיעור בביהמ"ד, פתאום הוא מתחיל להרגיש את הרעבון או הצמא...

ב"כנסת יחזקאל" - ראדאמסק כתב לפרש את הכתוב (בראשית כ"ה, ל'): כי עייף אנכי - הוא עייף רק בענייני "אנכי ה' אלוקיך" - כשהוא עוסק בעניינים רוחניים הוא מרגיש עייפות - לא כן כשהוא עוסק בעניינים גשמיים...

שנינו במשנה (אבות פ"ד, מ"א): "איזהו חכם הלומד מכל אדם", האדם יכול ללמוד מכל אחד דרך לעבודת ה'. והנה, "מכל אדם" - הכוונה שמכל אדם - יהיה אשר יהיה - רשע כצדיק, טיפש כחכם, וגם להבדיל מ"גנב" אפשר ללמוד... ולכאורה - מה אפשר ללמוד מ"גנב"?

אומר הרה"ק רבי י"ב מאוסטראה ז"ע, שאם נעקוב אחר סדר היום של הגנב, נראה שהוא עושה את "עבודתו" במסירות נפש ממש, ושום דבר אין עומד בדרכו! - כי הגנב מטפס על בנין גבוה באישון ליל - כשכולם נמים את שנתם - ונכנס דרך החלון לבית האדם לגנוב,

מבאר ה"חפץ חיים" ז"ע, שאדרבה, מדברי יעקב אנו רואים את גודל ענוותנותו, שהרי דוד המלך ע"ה נעים זמירות ישראל אומר בספר תהילים (ק"ט, צ"ח) "מאווי תחכמי" - אפשר ללמוד דרך בעבודת ה' מכל אחד ואחד - גם מגוי!

ולכאורה, איך אפשר ללמוד מגוי ערל טמא ומשוקץ דרך לעבודת ה'? אבל התשובה היא - כן! - אפשר ללמוד מהגוי איך הוא ניגש להבלי - באיזה התלהבות וחמימות הוא ניגש לעשותם - באיזה מסירות נפש ונאמנות הוא עושה אותם! - הוא קם מוקדם בבוקר, ונחפז להבלי! - שום דבר אין עומד לו בדרכו להפריעו מלעשותם! - לא קור ולא חום! - ואף פעם איננו עייף!

כך צריך יהודי לגשת לעבודת ה' - בחיות דקדושה! - מיט א ברען! - עם חשק והתלהבות! - מתוך שמחה! - ובלי התרשלות! ששום דבר לא יעמוד לו בדרכו להפריעו מלקיים את מצוותיו. וכמו שדורשי רשומות היו מרמזים בפסוק (תהלים נ"ה, ט"ו) "בבית אלוקים נהלך ברגש" - ברגש ר"ת ברד, רוח, גשם, שלג - ששום דבר לא יעמוד בדרכו למנועו מללכת לבית ה'.

הנביא אומר (עמוס ח', י"א): לא רעב ללחם, ולא צמא למים, כי

כמו כן יכולים ללמוד דרך לעבודת ה' מהיצר הרע - האם יתכן ששייך ללמוד "עבודת ה'" מהיצר הרע?! - אלא מספרים שפעם אמר ה"חפץ חיים" זי"ע שפעם אחת הגיע אליו יצר הרע, ואמר לו "הן אדם זקן הינך וכה חלש, מה לך להשכים קום בשעה מוקדמת כזו - תפוס נא תנומה נוספת למען יתחזקו כוחותיך!" ועניתי לו - אמר ה"חפץ חיים" - "ומה איתך, הן אתה זקן הרבה יותר ממני, ושנותיך כשנות העולם, והנה כבר קמת והשכמת, ועתה הנך כבר עומד ועושה עבודתך, ואם כן מה תרצה ממני..."

הגאון רבי מרדכי גיפטר זצ"ל ראש ישיבת טעלז בארה"ב נסע פעם למקסיקו לאסוף כסף עבור מוסדותיו. בהיותו שם הלך לחפש אחר עשיר אחד להתרימו עבור מוסדותיו, אמנם כשהגיע ראש הישיבה לביתו, לא מצא אותו שם, ועל כן ניסה את מזלו אחה"צ, וגם אז אמרו לו שאינו נמצא. וכשהגיע כמה שעות אח"כ בערב, עדיין לא היה בביתו - וכששאל אם הוא יכול ללכת למקום עבודתו למצוא אותו - ענו לו בני הבית שצריכים לדבר אתו רק בבית ולא במקום אחר.

לא היתה לראש הישיבה בריחה, והמתין עד שעה מאוחרת בלילה, ולבסוף הגיע העשיר באישון לילה - עת בני אדם שוכבים על משכבותם - ואז דיבר אתו על הישיבה וצרכיה המרובים. בתוך דבריו התאונן ראש הישיבה בפניו שהוצרך לחזור ולבא הרבה פעמים עד שמצאוהו כאן בשעה מאוחרת.

אמר לו העשיר: שמעו נא ראבינער! אני רוצה לומר לכם משהו! - "מ'דארף ליגן אין געשעפט!" - צריכים להיות שקועים ראשו ורובו בעסקים ובעבודה, ואין זמן לעוד דברים באמצע...

מיד כשחזר ראש הישיבה לשיבה, כינס את הבחורים בני הישיבה ואמר להם: איני יודע כמה כסף עשיתי - אבל זה כן - חזרתי עם אוצר גדול! ואז סיפר להם מעשה זה, ובסיום דבריו אמר בהתרגשות "מ'דארף ליגן אין געשעפט!" - אם רוצים להגיע לגדלות, לעלות מעלה מעלה - לא די שעוסקים באותו דבר - צריכים להיות שקועים בו ראשו ורובו עם כל כוחותיו! - רק כך אפשר לגדול להיות גדול בתורה. וכן כשמתפללים, צריכים לראות שיהא זה בכל כוחותיו, בלי שום התרשלות כלל וכלל!

וזהו מה שיעקב אבינו שלח לומר לעשיו: עם לבן גרתי - הן אמת שתרי"ג מצוות שמרתי ולא עברתי עליהם, אמנם - התאונן יעקב אבינו - לא למדתי ממעשיו הרעים - לדאבוני לא למדתי מלבן איך שהוא קם בבוקר מוקדם למעשיו הרעים, ואיך שהוא עושה את הבליו בחשק ובשמחה ובהתלהבות, כל זה - מתאונן יעקב - לא למדתי ממנו - כדי לעשות כך בעבודת ה', אכן קיימתי מצוות, אבל לא עם כל החיות כלבן למעשיו הרעים...

(מתוך נועם שיח מכון אפריון לשלמה וישלח תשע"ה)

ואז אם הבעה"ב רואה אותו - הוא צריך לברוח - וכשהוא בורח, הוא לא מתייאש כל כך מהר, אלא ממתין להזדמנות אחרת לבצע את זממו - ואף אם לא יעלה בידו - הוא לא מתייאש, והוא מנסה אצל אדם אחר, או בלילה אחרת - וכל הזמן הוא חושב עצות בכל כוחו היכן לגנוב - ואפילו אם תפסו אותו בגניבתו, ושפטוהו להכניסו בבית האסורים, הוא עדיין אינו מתייאש, הוא מבטיח לשופטים בהן צדקו ששוב לא יחזור לסורו, ושישחררוהו במהרה, וכשהם מתפתים מדבריו ומתמצים לשחררו, הוא חוזר שוב למעשיו הרעים בלי לחשוב מכלום!...

כמו"כ צריך יהודי להתנהג בעבודת השי"ת, ששום דבר לא יעמוד לו בדרכו - צריכים ללכת במסירות נפש, ואפילו אם חלילה היתה לו נפילה - אין צריכים להיבהל מזה, אלא צריכים להתחזק ולנסות עוד פעם ולא להתפעל מכלום עד שיצליח לעבוד את ה' בלי התרשלות, "כי שבע יפול צדיק וקם" (משלי כ"ד, ט"ז).

ולפעמים אפשר ללמוד דרך בעבודת השי"ת אפילו מאדם רע! מאדם רע! כן כן! - מאדם רע! - אם הזדמן לו לראות איך שאדם עני נוקש בדלת אחד ומבקש צדקה - הבעה"ב פותח לו את הדלת - והעני מתנה לפניו את צערו, שיש לו בית מבורך עם ילדים, וחלק מהם הגיעו לפרק "האיש מקדש" והוא צריך להשיא אותם, ויש לו הוצאות רפואיות שונות, אך לרש אין כל! והוא מבקש את עזרתו. הבעה"ב מקשיב לו היטב, ואח"כ אומר לו "ה' יעזור לך - אל תדאג! אל יפול רוחך בקרבך! הקב"ה יש לו מספיק לכולם, צריכים רק להתחזק באמונה ובטחון ותראה ישועות גדולות!" - והוא משאיר אותו בחוץ וסוגר עליו את הדלת...

מאדם כזה צריכים ללמוד מדת האמונה ובטחון! - ברם אין צריכים לחקות את האדם הזה ... - אבל על עצמו - כן! - צריכים לנצל דיבורים הללו לעבודת ה'! ולדוגמא - אף אם הוא ניסה כמה פעמים להתחזק ולא עלתה בידו, היו לו כמה נפילות וכדו', אעפ"כ יגיד לעצמו "ה' יעזור לך, התחזק, אל תדאג! אל יפול רוחך בקרבך!..." וכשיתחזק באמונה ובטחון, יהא לבו סמוך ובטוח שהקב"ה יעזור.

והנה, גם מתינוק יכולים ללמוד דרך בעבודת ה'. איתא בספר "שיח שרפי קודש" (חלק א', אות רמ"ו): שמעתי בשם הרה"ק הרבי ר' בונם זי"ע (ופעם שמעתי דבר זה בשם הרה"ק הרבי ר' יצחק מווארקא זי"ע) - ששלשה דברים צריך האדם ללמוד מתינוק, ואלו הם: א) שלעולם הוא בשמחה - לא בעצבות. ב) שתמיד לא ינוח ולא י שקוט - אלא טרוד בעניניו. ג) שעל כל דבר קטן שהוא רוצה ומבקש - הוא בוכה. כן צריך האדם להתנהג בעבודת הבורא ית"ש, ששלשה דברים הללו.

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

אני מתפלל ותיקין במשך ארבעים שנה, אולי הנכדים שלי חושבים שאני פרומער, לכן אני מקפיד על ותיקין. אבל האמת היא, שממש לא מחמת כך. הרבנית הייתה מורה בסמינר, וכל הילדים והיא, יצאו בבוקר ללימודים ונוכחתי לראות שאם לא אקום מוקדם, יקרה שהיא לא תאכל, או שהילד לא יספיק לאכול, לכן קמתי ותיקין

שיחה מרתקת עם הגאון רבי מיכל זילבר שליט"א, על הנסיונות ודרכי ההצלחה בתורה

צילום: איי הים

"וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלָם" (בראשית ל"ג, י"ח)

"שֶׁלֶם גּוֹפּוֹ... שֶׁלֶם מַמּוֹנּוֹ... שֶׁלֶם בְּחוֹרָתוֹ, שֶׁלֶם שְׂכַח תַּלְמוּדוֹ בְּבֵית לָבֵן" (ה"י)

טוענים שהדור שלנו חלש לעומת הדורות הקודמים, והיום כבר הכל אחרת מבחינת המושגים של ידיעת התורה. האם נכון? כן ולא!

ואסביר את הכוונה: כיום, ראשית כל המותרות וריבוי התפנוקים הם במידת מה בעוכרינו. כי הכלל הוא, שככל שיש יותר תפנוקים ומותרות, יורד הערך של התורה. יש לכך גם הסבר טבעי ופשוט. כי אם אתה יודע שיש לך לצפות בסך הכל למעט מים קרים מהמקרר, מה כבר יפריע לך ללמוד. אבל אם אתה מצפה גם לאכול טוב, וגם לישון מצוין, וגם שהמצעים במיטה יהיו במקסימום, זה מאבד הרבה ותופס את הראש והלב, באופן טבעי.

'בנוסף לכך ישנה חולשה מסוימת מכאיבה. ולא שהדור חלש במובן הפשוט. כי זה לא מפריע. מרן החזו"א היה תמיד חלש פיזית, וראו נא להיכן הגיע. ולא לחולשה זו כוונתי. כי אין דבר כזה ואין תירוצי כזה.

'הדור הצעיר לא מקבל על עצמו אחריות ועול, והבעיה הזו רק מחריפה והולכת. כששואל צעיר מטריח את גדול הדור בשאלה אם לקנות דירה בצד זה או בצד אחר, על פי רוב באמת זה לא בא מ'אמונת חכמים' יתירה, אלא שאפילו בעניינים גשמיים פעוטים הוא רוצה שאחר יקח את האחריות ואת ההחלטה....

'אם קשה לך ליטול על עצמך משימות ואחריות, כיצד אתה רוצה לקבל על עצמך עול תורה ולדעת ללמוד?

'תלמיד חכם מבני משפחתי הקרובה, היה 'בעל בשר', ביום בהיר אחד עבר עליו 'אירוע לבבי'. הרופא אמר לו: 'אתה חייב להוריד במשקל'. תוך שלושה חודשים הוא הוריד ארבעים ק"ג, עד שהרופא נבהל - 'רגע, זה כבר יותר מד'... הוא השיב לרופא: 'אין בעיה, רק תאמר לי מה מוטל עלי לעשות ואעשה'. מה כוונתי בסיפורי סרק הללו? כביכול, משמעות הדבר שכאשר היה ברור לו, לאותו תלמיד חכם, שעליו ליטול משימה ועול, הוא עשה. וזה המינימום של מי שמעוניין לצמוח תלמיד חכם. היה אברך מבני המשפחה ששאל אותי: כיצד ההוא הוריד כל כך מהר במשקל, למרות רגילותו לאכול

וכו' גם אני רוצה להוריד.

הגבתי לו בשאלה: האם אתה אומר 'תיקון ליל שבועות'? הוא לא הבין מה אני חותר בשאלה, והשיב: 'לא כל שנה אני מצליח לסיים את הכל. לפעמים רוב, וקורה שאני אומר רק חצי', אמרתי לו: 'תיקון ליל שבועות' אתה לא יכול לקבל על עצמך, אז להוריד ארבעים ק"ג תוכל?!'

השאלה הקובעת, לכל בן תורה, צעיר ומבוגר וירא שמים, בכל תחום רוחני: האם אתה יכול להחליט ולבצע את החלטותיך. עד כמה הנך אחראי להחליט ולעשות מה שהחלטת...

'כאשר הספדתי את הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל, ראש ישיבת 'תורה אור', אמרתי לתלמידי הגדולים שישבו שם: אתם הרי מכירים אותו כפליים ממני. כמו כן, כדי להכירו, צריך להיות כמותו. אבל אומר לכם יסוד חשוב שלמדתי ממנו.

'הוא, רבי חיים פנחס זצ"ל, עמד לפני העמוד ג' תפילות ביום ערב ובוקר וצהריים, גם בר"ה ויום כיפור. וכך עד גיל מאה.

'תשמעו, אינני יודע מדוע עשה כך, מה הסיבה שלו. אבל מה שברור, כי כאשר החליט להתנהג כך, יצא לדרך ולא זו מההחלטה ימין או שמאל. וכך בהנהגת לבישת ציציותיו בקודש, אינני יודע למה ומדוע לבש כל כך הרבה ציציות, אבל, כאשר החליט שהענין חשוב לו

את הרגלים ולא שהארון ינתקם? כי עלינו מוטל לעשות פעולה של התנתקות, ואז הארון יגביה אותנו עוד למעלה למשכיל. הארון זו התורה.

'ודאי שאם זוכה להתנתק מיום עמדו על דעתו ולחלוטין - כמו רבי חיים קנייבסקי, נראים כמו שהוא נראה קדוש וטהור כמו החפץ חיים. אבל תעשה ככל שאתה יכול וראוי'.

'בימי עלומי, הסתובב בירושלים גאון נורא, שיש לו קונטרס... הגאונות שלו בשילוב הבקיאות הדהימה מאוד. ומימי תמהתי, מדוע הוא לא תופס מקום, ומלבד הקונטרס הגאוני שהוציא, לא יודעים ממנו ב'עולם התורה' כלום.

'הזדמן לי ונכנסתי בחנות לכלי קודש ב'מאה שערים', והמוכר פנה ולחש לי "אתה רואה את ההוא שם בצדי החנות, הוא הגאון הידוע..." הבטתי על מראהו, וגם שמעתי את שיחתו עם פלוני, ומיד הבנתי הכל. הוא לא מנקה הדעת. למרות שלא ראיתי בו 'בעל עבירה', אבל התרשמתי כי הוא מוגושם ורחוק מלהיות נקי הדעת.

'וזה לעומת זה. כמה רבה נקיות הדעת של גדולי ישראל, כמו לדוגמא רבותינו שליט"א, כמו רבי חיים קנייבסקי - שלא יודע צורת מטבע. עירין קדישין. וכולו תורה ממש בקדושה וטהרה, אבל כאמור, לא ביקשתי שתהיה רבי חיים קנייבסקי, זה לא שייך. אבל מה שאתה יכול, לאט לאט תנקה את הדעת, אל תקרא את כל העיתונים, ובוודאי לא קווי 'נייעס' ולא סיפורי מריבות בין 'חצרות', אין בכך שום תועלת, לא לך ולא לאחרים. וגם אין שום נפק"מ בזה. תתנתק מכל אלו. בדוק ומנוסה שככל שתתנתק ותהיה יותר נקי דעת, כך תהיה בקיא הדעת, בממדים שלך, לאט לאט, ויסייעו לך משמים.

אתם מביאים כדוגמא להתמדה את מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, שלפי מה שמספרים אינו יודע אפילו כיצד מכינים קפה... אבל הגאון הרב זילבר שליט"א הצליח לדעת את הש"ס והתורה, למרות שיועד כיצד מכינים קפה... גם כך אפשר לנצל את הזמן...

'אני מתפלל ותיקין במשך ארבעים שנה, אולי הנכדים שלי חושבים שאני פרומער, לכן אני מקפיד על ותיקין. אבל האמת היא, שממש לא מחמת כך. אלא, הרבנית הייתה מורה בכירה בסמינר, וכל הילדים והיא, יצאו בבוקר ללימודים ונוכחתי לראות שאם לא אקום מוקדם, יקרה שהיא לא תאכל, או שהילד ההוא לא יספיק לאכול וכדומה, לכן קמתי ותיקין, והכנתי לכולם כריכי לחם ואוכל ושלחתי אותם לחיידר ולבתי ספר. זו הסיבה שהתרגלתי לתפילה בשעה הזו. וכך כל אברך (גם השקדן ביותר) יכול להספיק הכל. וזה ישתלם לו אח"כ בכפל כפליים.

'לסיכום: כל בחור וכל אברך, לא משנה באיזה גיל זומן, יכול מרגע זה להתחיל קודם כל להתנתק קצת יותר, לקדש את הפה, קצת יותר להיות מסודר בלימודו, קצת יותר לסכם את מה שהוא לומד, ו'קובץ על יד ירבה', יזכור ויידע'.

(קטעים מתוך ראיון נרחב יתד נאמן סוכות תשע"ט)

למהלך עבודת ה' שלו, עשה על פי החלטה ובמאת האחוזים עמד בהחלטתו.

'רבותי, לא מבקשים מאתנו בקשות שהן 'בשמים', אלא שאם ב'כל נדרי' החלטנו החלטה מסוימת, שנעמוד בה! כי בדרך כלל לא החלטתם משהו שלא מתאים לכם. קיבלתם משהו שבעיקרון אתם מסוגלים להתנהג על פיו. אם כן, תקיימו ותתקדמו. שיהיה לכם מינימום של קבלת עול!

'העניין שייך גם לאנשים כמותנו. כי לא ביקשו ממך שתהיה חזון-איש, ולא שתהיה הסטייפלער. רק שבמה שאתה ומה שאתה - תעמוד ותעשה, ועל ידי כך תתקדם. זה הא-ב של כל גדול בישראל, אז והיום'.

הגר"מ זילבר שליט"א ממשיך עם דוגמאות מדהימות מגדולי ישראל ומהאדמו"ר הקדוש רבי אהרון מבעלזא זיע"א, שבדרגות שאחז בהם, כאשר החליט, גם אם כמעט אמר נואש ולא הצליח, התאמץ ולא ויתר עד שעמד במשימותיו, גם במנהגים קלים. 'לכל אחד שהגיע להיות גדול בתורה, הייתה לו קביעות ומטרה והוא יישם אותה .

'הרבי שלי, מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, התנצל פעם בפתיחת זמן, בפתיחת השיעור כללי, באומרו בזה הלשון: 'מעולם לא התחלתי לומר שיעורים על מסכתא לפני שלמדתי קודם לכן את כל המסכתא. ולא קרה לי מעולם מה שקורה לי כעת, שהגעתי רק עד דף ק', אך היום הכל אחרת, כיון שהרבנית חולה מאד והיו לי מפריעים, לכן לא הספקתי יותר'. ע"כ. המדובר היה אחרי שהגאון כבר למד את כל התורה וכבר הוציא 'חזון יחזקאל' וכו'. אך כיוון שהחליט - עמד בהחלטה שלו, בכל גיל ובכל מצב, והיה גם אמיתי עם עצמו לומר 'לא הספקתי'.

ישנם עצות נוספות להתקדם ולהתייעל בהצלחה בתורה?
אם אתה מעוניין להצליח בתורה, שיהיה לך פה קדוש. מה המשמעות? לא מדברים לשון הרע ורכילות. גם לא פוליטיקה. ו... לומדים. ושמא תאמר אני לא יכול להיות רבי חיים קנייבסקי, אשיב לך: לא ביקשנו שיהיה לך פה קדוש כמותו, אבל לפחות תתחיל קצת להתקדש. וככל שתתקדם ותקדש עוד את הפה, תדע יותר, ותהיה לך סייעתא דשמיא, והרי אנחנו זקוקים לסייעתא דשמיא: "אדם מקדש עצמו מעט - מקדשים אותו הרבה, מקדש עצמו מלמטה-מקדשים אותו מלמעלה".

אבל קשה להתנתק מהעולם...

'לכן אסביר שוב: לא ביקשתי שתתנתק לחלוטין. אתה לא חייב לעיין בעיתון כל יום וגם אם אתה מעיין, מדוע אתה חושב שעליך לעיין בכל עשרות הדפים שנכתבו רק להמון העם - שיהיה להם מה לקרוא ולא ירעו בשדות אחרים, וכי עיתון צריך לקרוא מכריכה לכריכה?! אתה הלא בן תורה שחפץ להתעלות, וזה הרי מינימום של ההתנתקות שאתה יכול. וככל שתתנתק, תצליח להתנתק עוד. בפסוק נאמר "ויתנתקו רגלי הכהנים" - מדוע הם היו צריכים לנתק

בשניא ההתרגשות

עדיין לא עיכלנו את ההצלחה הגדולה ואלפי העותקים שנמכרו מהספר

'לקראת שבת' בראשית א'

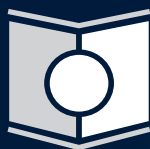
ובסייעתא דשמיא כבר הצלחנו להוציא לאור את החלק השני:

'לקראת שבת' בראשית ב'

לרגל ההוצאה לאור ו'שמחת המצוה' ארגון 'דרשו' ו'אחינו' יוצאים במבצע
ענק לתקופה של שבועים בלבד. כל הקודם זוכה!!

במסגרת המבצע הגדול, אנו מעניקים מתנות מיוחדות לתורמים לפעילות
העניפה של ארגון 'אחינו' לקירוב קרובים ורחוקים.

להצטרפות וקבלת המתנות:

Dirshu
 דרשו'ד' ועוזו
 קרן עולמית להיוזק
 ועידוד לימוד התורה

התורמים יזכו בכרטיסי הגרלות להגרלה הגדולה בסכום מצטבר של

50.000

ובנוסף, 'דרשו' מעניק לכם באופן מיידי וללא הגרלה מתנות עד לשווי של

1790

מוקד 'דרשו' 02-5609000

מבצע ענק לשבועיים בלבד!

מסלול מס' 11

11

- תרום סך 18 ₪ למשך 15 חודשים,
סך כל התרומה 270 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 539 ₪
- סט 'משנה ברורה' מפואר מהדורת 'דרשו'
 - הספר המבוקש 'לקראת שבת' על בראשית (א)
 - 2 כרטיסים להגרלה הגדולה

מסלול מס' 12

12

- תרום סך 18 ₪ למשך 15 חודשים,
סך כל התרומה 270 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 539 ₪
- סט 'משנה ברורה' מפואר מהדורת 'דרשו'
 - הספר המבוקש 'לקראת שבת' על בראשית (ב)
 - 2 כרטיסים להגרלה הגדולה

מסלול מס' 13

13

- תרום סך 18 ₪ למשך 16 חודשים,
סך כל התרומה 288 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 578 ₪
- סט 'משנה ברורה' מפואר מהדורת 'דרשו'
 - 2 חלקי הספר המבוקש 'לקראת שבת' בראשית (א,ב)
 - 2 כרטיסים להגרלה הגדולה

להצטרפות וקבלת המתנות:

תרום 99 ₪ (3 X 33 ₪)

בחר לך מתנה מספרי 'דרשו'

• קבל את 2 חלקי הספר המבוקש 'לקראת שבת' על בראשית (א,ב)

• ובחר לך כרך נוסף לבחירתך מכל ספרי 'דרשו':

'משנה ברורה', חומש, 'דרש דוד', 'חפץ חיים', שמירת הלשון,

'מועד לדוד', 'קנין שמעתתא'

משלוח חינם בערים: אלעד, ירושלים, ב"ב, בית"ר, מודיעין עילית, ב. שמש.

שאר הערים בתוספת 10 ₪

תרומה בסך 36 ₪ למשך 24 חודשים,

סך התרומה 864 ₪

קבל מיידית מתנה בשווי 1790 ₪

• סט 'משנה ברורה' מפואר מהדורת 'דרשו'

• 2 חלקי הספר המבוקש 'לקראת שבת' על בראשית (א,ב)

• 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'

• 'דרש דוד' על התורה 3 כרכים

• גביע כסף

• כף לעוגה כסף

• סכין כסף

• 10 כרטיסים להגרלה הגדולה

ידוע הסיפור אודות הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, שבקבר רחל דיבר עם רחל אמנו. הגרנ"צ פינקל זצ"ל היה אומר שצריך להתחיל את הסיפור מתחילתו: כאשר הגיע מישהו והציע לקחתו ברכבו לקבר רחל, תגובתו הראשונה היתה שצריך קודם לשאול את הרבנית

זהירות בכבוד הבריות של הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל

"הוא מצַבֵּת קִבְרַת רַחֵל עַד הַיּוֹם" (בראשית ל"ה, כ')

עדיין אינו מספיק ראוי, כדי ללמוד בישיבה, נחכה שנה ונבחן אותו שוב ואם יהיה ראוי יותר נקבל אותו".

בשיחותיו בישיבה היה מרבה לעורר על החובה לנהוג במידות טובות ובכבוד הזולת, והדגיש שרק כאשר קיימות מידות טובות, ניתן לצמוח לתלמיד חכם אמיתי. באחד הקמפים השתתף רבינו, וכשהגיע עת ברכת המזון, כיבד בזימון את אחד מבני הישיבה. הוא הסביר, ששם לב שבזמן הסעודה, בכל פעם שהגישו אוכל לשולחן, חילק אותו בחור את המנות לשאר יושבי השולחן, ורק לאחר מכן לקח לעצמו, לכן הוא מכבד אותו בזימון.

אברך מבני הישיבה נכנס למעונו, וסיפר לרבינו שכאשר הגיע לביתו עשה חשבון ושם לב שבדמי החלוקה החודשיים קיבל אלף שקל שלא הגיעו לו, לכן הוא בא להחזירם. רבינו אמר לו שישאיר את הכסף אצלו. וטען: "מן הסתם, כשבאת הביתה והתברר שקיבלת אלף שקל מיותרים - אשתך שמחה, אולי תוכל עכשיו לקנות דבר שרצתה ואין לה כסף ועכשיו תוכל לקנות אותו, עכשיו כשתיגע הביתה ותאמר שלקחתי את הכסף בחזרה היא תצטער - לכן השאר זאת לעצמך!"

פעם השתתף בחתונה ולפתע קם ממקומו, ניגש לסב החתן וקרא לו הצידה באומרו: "דומני שבחופה קיבלת ברכה, אם כן, אתה מן הסתם הסבא, למה אינך יושב בשולחן הכבוד?" התברר ששולחן

ידוע הסיפור המרטיט, אודות ראש ישיבת מיר, הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, שבנסיעתו לקבר רחל דיבר עם רחל אמנו וביקש ממנה: "הקב"ה מבקש ממך מנעי קולך מבכי, אולם אני, חיים בנך, מבקש ממך - אל תפסיקי לבכות!"

הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל היה מרבה להביא סיפור זה בשיחותיו, אולם תמיד היה אומר שצריך להתחיל את הסיפור מתחילתו: רבי חיים שהה באירוע מסוים, כאשר הגיע מישהו והציע לקחת את הרב ברכבו לקבר רחל. רבי חיים רצה מאד ללכת, אולם תגובתו הראשונה היתה שצריך בראש ובראשונה לשאול את הרבנית. ראשית, חיפש טלפון ציבורי וכן אסימון (מטבע מיוחד איתו השתמשו כדי להתקשר בטלפון ציבורי), על מנת להתקשר אליה, לבקש את רשותה ולוודא שלא תדאג מכך שהוא מאחר.

היה הגרנ"צ פינקל אומר: "כולם מתפעלים מ'לב הארי' של רבי חיים, שביקש את בקשתו מרחל אמנו מעומק לב, אבל אני מתפעל יותר, מכך שלא שכח את מה שבעיני הבריות נראה דבר של מה בכך, להתקשר לרבנית, שלרגע לא תדאג כתוצאה מאיחורו... ולמה זה יותר גדול בעיניי? כי את 'לב הארי' של רבי חיים אי אפשר לחקות, אולם את הדברים הקטנים - יכול כל אחד ללמוד. להרגיש את הזהירות שנדרשת בבין אדם לחברו, ודרך סולם זה אפשר להגיע למדרגות גבוהות".

שימת לב בזהירות בכבוד הבריות, ואפילו בדברים דקים - היו עבורו יסוד היסודות. דוגמא לכך ניתן ללמוד מן הסיפור הבא: בשנים האחרונות מנהגו היה בעת הבחינות לישיבת מיר בברכפלד, שאחד הר"מים היה בוחן את הבחור בנוכחותו, והוא בטביעת עינו המיוחדת, היה קובע מי מתאים ללמוד בישיבה. פעם נכנסה קבוצת בחורים להיבחן, ובסופו של דבר הכריע מי מבין הנבחנים ילמד בישיבה. על אחד מהם אמר, שלמרות שעדיין אינו מתאים, שיודיעוהו שילך ללמוד בישיבה אחרת ובעוד שנה יבוא ללמוד בישיבה. והיה הדבר תמוה, כי מעולם לא נהג כך.

כשנשאל על כך, השיב: "ראיתי משהו מיוחד בבחור זה. בעוד שכל הבחורים שבאים להיבחן מבינים שהבחינה היא אצלי, ולכן לוחצים ידם רק לי, ואילו לר"מ שבוחן אינם נותנים יד, בחור זה נתן ידו גם לי וגם לר"מ הבוחן, דבר המעיד על גודל מידותיו. אם כן, אף שבלמוד

עד שהממתק ייפתח ויהיה בהישג ידו של הילד, כדי שלא יצטרך לחכות.

אחד התלמידים סיפר, שכאשר בא עם בנו לתספורת החלאק'ה, היתה איתו בתו הקטנה והיא נשארה הרחק ליד דלת הכניסה. אחרי שרבינו גזר לו את השיער ובירכו, ביקש לקרוא לילדה הקטנה, שאל אותה לשמה ובירכה. אותו אברך התפלל: "החדר היה מלא אנשים, וא"כ כיצד הרב שם לב שבקצה החדר השארתי את בתי?!"

(מתוך הספר 'ובכל נפשך')

המזרח' היה מלא ורבינו היה היחיד ששם לב, שלא נשאר לסבא מקום. הוא ביקש ממאן דהו שיביא כסא וסידר לסבא מקום של כבוד בשולחן.

תמיד שם לב לכבודם של ילדים קטנים, והיה דואג במיוחד שלא יצטערו. תלמידים שנכנסו למעונו עם ילדיהם הקטנים זכו למתן ידה של הרבנית, ממתק או סוכריה. מטבע הדברים, תלמידים שיושבים בצל רבם הנערץ נרגשים הם, ולא תמיד זוכרים לפתוח לילד את הממתק. רבינו היה ממתין ולא ממשך בדיבורו עם האבא,

מהיכן שאבו במיוחד בני אשכנז את הכח למסור נפשם על קידוש השם בזמן מסעי הצלב?

"וַיֵּשֶׁם אֶת הַשְּׁפָחוֹת וְאֶת יַלְדֵיהֶן וְאֶת רַאשֵׁנָהּ וְאֶת לֶאֱהָ וְיַלְדֵיהָ אַחֲרָיִם וְאֶת רַחֵל וְאֶת יוֹסֵף אַחֲרָיִם" (בראשית, ל"ג, ב')

(מובא בגלי רזיא) שמאה אנשים משבט בנימין אחר מעשה פילגש בגבעה, הלכו והתישבו במדינת רומי ואשכנז.

וראיתי בספר אחד (איני זוכר כעת מקומו) שענין זה שבני אשכנז במיוחד מסרו נפשם על קידוש השם בזמן מסעי הצלב בארצות אשכנז.

בא להם על ידי שהיו הם משבט בנימין שאבותיהם באו לארצות אלו, וכיון שבנימין לא השתחוה לעשיו, מעשה אבות סימן לבנים לבניהם אחריהם שלא להמיר דתם לנצרות, ולמסור נפשם.

בשעה שעמדו כולם לפני עשיו, היחיד שהיה חסר הוא בנימין, והוא היחיד שלא השתחוה לעשיו.

על ענין זה שבנימין לא השתחוה לעשיו, ידועים דברי המדרש (אסתר רבה ז, ח) שהמן טען למרדכי מדוע אינו משתחה לו הרי יעקב זקנך השתחוה לעשיו זקני, והחזיר לו מרדכי מרדכי שכיון שהוא בן אחר בן עד בנימין, ובנימין עוד לא נולד כאשר השתחוה לעשיו, לכן אני לא משתחוה.

ברש"י שופטים (כ, מה) נדפס (לא מובא בכל הדפוסים) שאליהו ז"ל גילה לבעל מגלה עמוקות

איזו פרשה קרא רבינו הקדוש לפני שהיה הולך לקיסר?

"וַיִּקְרָא אֶת חֶלְקֵת הַשְּׂדֵה אֲשֶׁר נָטָה שָׁם אֶהְלוּ מִיַּד בְּנֵי חַמּוֹר אָבִי שָׁכֵם בְּמֵאָה קְשִׁיטָה" (בראשית, ל"ג, י"ט)

המהר"ל (ליקוטים אות כג) כותב, שמהר"י סג"ל היה אומר לפרנסי הקהל מתי שיש להם להתוועד בפני העצה, אז טרם ילכו יקראו פרשת "וישלח יעקב" עד "במאה קשיטה".

וכן הוא בספר נחמוני (לרבי נחמן בן רבנו חיים הכהן - מובא במהר"ק שורש קמ"ט) שהעיד על רבינו הקדוש מתי שהלך לפני הקיסר היה קורא הפרשה הנזכר מקודם.

ויהי פעם אחת שכח ולא קרא וכשבא לחזור זכר

אחריתו והיה מבקש את פני הקיסר להניח את עבדיו ללוותו לביתו, וסוף דבר לא הועיל הלוי וקפצו עליו לסטים ונטלו מה שבידו והיה תולה במה שלא קרא הפרשה הנזכרת, ע"כ.

קב ונקי
הרב צבי וינברג

כמאה שנה לאחר שכתב את הדברים, ידפוק על דלת נינו, הגאון רבי זאב ברלין שליט"א, יהודי עם שאלת תם וניצוץ בעיניו, שמא יש לכם את הספר אהבת ה' ? מה יש לכם עם הספר הזה ולמה חשבתם למצוא אותו דווקא כאן?

הסיפור המדהים על הרה"ג רבי אליעזר יוסף לדרברג זצ"ל
ועל 4000 פעם של לימודי המסכתות

הרב אברהם פוקס שליט"א

"ויצב יעקב מצבה" (בראשית ל"ח י"ד)

זה כבר נהפך לחלק מהדרך לכותל המערבי, גדולי ירושלים שבאותם ימים בשנות התר"פ היו נעצרים בחנות הקטנה שבשער יפו, חנות לממכר כלי קריסטל ושאר כלי בית, לא, הם לא נכנסו לקנות בה כלים, או כדי לפוש מהליכתם. בעניות הנוראה ששררה בירושלים באותה תקופה בקושי היה משהו לאכול, בטח לא לקנות כלים כל אימת שהלכו לכותל, ומי לא הלך לכותל. וכדי לנוח, גדולי ירושלים הסתפקו בצילים של העצים בדרכם לכותל ובספסלים המועטים שהשלטון העות'מאני הואיל בטובו לקבוע ברחובותיה המועטים של העיר ששלט בה, ולא להיות לטורח על אנשי העיר.

החנות היתה שייכת למשפחת לדרברג, המוכרת היתה מרת אלטע חנה שהיתה מצאצאי בעל ה'מגן אברהם', ובעלה ר' אליעזר יוסף היה יושב בירכתיה, ר' אליעזר יוסף היה תלמיד חכם מופלג שמסר שיעורים בתורה ובמוסר בבית הכנסת לעדת הפרושים, אך להתפרנס רצה רק מיגיע כפיו ועל כן היה יושב בחנותו עם ספרי החשבונות ונושא ונותן מול הסוחרים הישמעאלים שסיפקו לחנות את כליהם, וקיים את דברי הרמב"ם 'עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי' כפשוטם. לא פלא אם כן שכל בר אוריין שהיה עובר ליד חנותו היה נכנס להתבשם מתורתו ולשמוע דבר תורה משובב נפש, היו כאלה ששכחו מתוך פלפולם את מטרת הליכתן לכותל ונשארו שם שעה ארוכה עד שכבר היו צריכים לשוב לביתם, ואת כולם היה ר' אליעזר יוסף מקבל בשמחה ובאהבה.

להתאמץ מדי כדי לקרוא את השורות של הגמרא

השנים חולפות והגוף החל לתת את אותותיו, ר' אליעזר יוסף חש כבר תקופה ארוכה שהוא צריך להתאמץ מדי כדי לקרוא את השורות של הגמרא, והוא שם פעמיו לרופא העינים, שנדהם ממצבם, נס שבכלל מצאת את הדרך אלי אמר בזעזוע לאחר שבדק אותם, אין ברירה איבחו הרופא את מצבו ואמר צריך לעשות ניתוח וכמה שיותר מהר, אבל דע לך שאין בטחון להצלחת הניתוח וישנו סיכון של איבוד הראיה, אך בין כה וכה אם תמתין כך, תאבד את הראיה. ר' אליעזר יוסף בהחלט חושש מהניתוח שלא יצליח, לא, הוא לא דואג

מהפרנסה, הוא דואג מלימוד התורה שלו, הוא כל הלילה מתהפך על משכבו ולא מצליח לתת תנומה לנשמתו המיוסרת. בבוקר השכם הוא חוזר לרופא ושואל אותו כמה זמן אפשר להמתין עם הניתוח? הרופא משתומם משאלתו, 'יש לך משהו חשוב יותר מהעינים שלך? כן כן בהחלט עונה לו ר' יוסף אליעזר, הרבה יותר חשוב, כמה? נראה לי שאפשר לחכות עם הניתוח חצי שנה, ר' אליעזר יוסף שומע את דברי הרופא ויוצא ממנו בהליכה מהירה לבית המדרש, הוא מחליט ללמוד מסכת או שתיים בעל פה כדי שיוכל להגות בהם ללא הפסקה אם חלילה...

הוא מתחיל עם מסכת ביצה ועובר לראש השנה, הוא רוצה להמשיך ולגרוס מסכתות נוספות אך השעון אכזרי ושעה רודפת שעה ויום רודף יום והנה נסתיימה לה החצי שנה, הוא מכין את עצמו לקראת הניתוח בעיניו, הוא מביט בערגה על הספרים שכה רבות הגה בהם ונפרד מהם במבטו, לבו לא מנבא לו טובות, אך הוא מסיר את אותם מחשבות טורדות ונפנה ללכת לניתוח כשהוא ממלמל כמובן את דפי הגמרא של המסכתות שלמד בעל פה. לצערו הגדול ולצערם הרב של בני משפחתו הניתוח כשל ור' אליעזר יוסף איבד את מאור עיניו, אך את שמחת החיים והגישמאק בלימוד כלל וכלל לא, נהפוך הוא, הוא שמח עם אוצרו הגדול, מסכתות ביצה וראש השנה, והוא לומד אותם בהתלהבות שוב ושוב, כְּשֵׁנֵינוּ (בן בתו) הגאון רבי

זאב ברלין שליט"א ילווה אותו בדרכו, הוא ינסה להשמיט או להוסיף כמה מילים מדברי הגמרא, אך ר' אליעזר יוסף מיד יעמידו על מקומו, וכך במשך שנותיו האחרונות יחזור עליהן שוב ושוב, ארבעת אלפים פעם! ר' אליעזר יוסף לומד את אותן מסכתות בהתלהבות ובשמחה. לפני פטירתו הוא מבקש לכתוב זאת על המצבה שלו, לא לכבודו רצה חלילה, אלא פירש את דבריו, אולי יעבור פעם מישהו ליד קברו ויראה את המצבה ויתעורר גם הוא ללימוד התורה.

ניבא ולא ידע מה ניבא

בספרו אהבת ה' שקיבל הסכמות נלהבות מגדולי ירושלים, מהם ר' יוסף חיים זוננפלד זצ"ל המהרי"ץ דושינסקי, ור' ברוך אפשטיין זצ"ל, הוא כותב בהקדמה: והנה הכתוב אומר 'והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד', פירוש, כי המשכיל לעצמו אין תועלתו גדולה לנו, והוא בזוהר הרקיע שאין לנו כל כך נפקותא ותועלת באיזה צבע וזוהר הוא עומד, אבל מצדיקי הרבים, הם ככוכבים אשר כל כוכב וכוכב יש בו תועלת וכל כוכב יש

לו השפעה על הארץ.

כמאה שנה לאחר שכתב את הדברים, ידפוק על דלת נינו שכאמור היה מסייע בעדו הגאו רבי זאב ברלין שליט"א, יהודי עם שאלת תם וניצוץ בעיניו, שמא יש לכם את הספר אהבת ה'? מה יש לכם עם הספר הזה ולמה חשבתם למצוא אותו דווקא כאן? הוא נענה בשאלה, ואותו יהודי משיב ומספר שעיסוקו בהשבת נערים לכור מחצבתם ונתינת טעם בלימוד שהיו בו ואיננו. באחד הימים לקחתי בחור לקברי צדיקים בהר המנוחות בחלקת הרבנים, תוך כדי שאנו מסובבים בין הקברים אנו רואים מצבה פלאית על יהודי שלמד ארבעת אלפים פעם מסכתות ביצה וראש השנה, דווקא זה השפיע ביותר על הנער וקרבו בחזרה להשי"ת, ונודע לי שאותו יהודי גם כתב ספר אהבת ה', וזמן רב שאני מנסה למצוא את הספר אך ללא הצלחה, וכעת שעברתי ליד ביתכם ומן החלונות הזדקק ארון הספרים הגדול והעמוס אמרתי אנסה את מזלי בבית זה, חייך הגאון ר' זאב ואמר לו: לפני שאתן לך את הספר, אספר לך גם על סבי זקני מחבר הספר.

המשך מעמוד 5 | הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

גד'ל נקרא 'לתנוך' שוב בין הצדדים. נורא-ואיום לחשוב לאלו דרגות מסוגל יהודי להגיע!

בגלל המשכורת של אדם זר

הבאנו את כל הפרטים הנ"ל כדי להמחיש לכולנו, לכל אחד ואחד מאתנו, ממה עוצבה נשמתנו, ועד היכן היא מסוגלת להגיע! לדאוג בצורה כזו ליהודי, שאפילו לא הכרת אותו לפני-כן, לא ידעת מי הוא, ולקום מידי יום באשמורת הבוקר, ולבצע עבודות נקיון, שהן-עצמן ביזוי לא קל, ועוד בבית כנסת, וכל זאת למה? -

לא בגלל המשכורת שלך, אלא בגלל המשכורת של אדם זר! מבהיל! ומתי מגיע רבי גד'ל לדרגות שכאלו? - בתקופה שחיות-האדם הנאציות ימ"ש הוכיחו לאן מסוגל אדם להגיע, אם הוא אינו עובד על מידותיו!!!

עצם ההאזנה לסיפור מופלא שכזה, והפנמתו, אל תוככי ליבנו, יש בה הרבה מן התועלת. 'עד שתזרח לנו שמשו של משיח, ותרפאנו מצערנו', כפי שמבטיח ה'חינוך'.

(מתוך הספר הנפלא 'מצוות בשמחה' - בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

מעשה שהיה, בהיותו בצרפת, ביהודי נכבד, שרבי גד'ל הכירו כעדין-נפש, והלה חסר-פרנסה היה, ובעדינותו לא היה נעים לו להודיע זאת לאחרים. לימים נודע לרבי גד'ל שבבית כנסת בפאתי העיר פריז מחפשים 'איש נקיון'. הלך והציע את האיש ההוא לתפקיד... בבית הכנסת הפריזאי קיבלו את מועמדותו בשמחה. ועכשיו תשמעו מה עשה הצדיק הזה.

רבי גד'ל, עם כל אישיותו הנכבדה, ביצע את מלאכת הנקיון, מידי אשמורת הבוקר, ואילו ליהודי הנכבד בא וסיפר כי בבית הכנסת הנ"ל מבקשים לקבלו כרב ומורה הוראה, אם רק ייעתר לבקשה... והלה 'נעתר'. הוא הגיע לבית הכנסת, התנהג כרב והתפאר בתפקידו. את המשכורת שקיבל רבי גד'ל מהקהילה עבור עבודות הנקיון, העביר אל האיש ההוא, כשרבי גד'ל עצמו מקפיד להגיע מידי בוקר בבוקרו, ו...לנקות את בית הכנסת.

פעם אחת, סיפר רבי גד'ל בחיוכו הנלבב, כמעט וארעה תקלה. הגבאי של ביהכ"נ רצה לשנות את ימי הנקיון, ופנה אל ה'רב' ההוא, שהיה רשום אצל הגבאים כעובד הנקיון, על-מנת לעדכנו בסדרים החדשים...

בחסדי שמים, ה'רב' לא הבין צרפתית, והגבאי לא דיבר אידיש, ורבי

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל

שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

זמן אכילת מצה הגיע, וכפי ההסכם, הוא אכל את המצה, ואילו אני שמחתי על הזכות שנפלה בחלקי למסור את נפשי עבור המצוה, גופי כאוב עדיין מהמכות שספגתי עבורה, וכל אלו הפכו כעת - בשעת אכילת המצה של חברי - לסיבות לשמחה ולתענוג גדול

ההסכם האמיץ על שחר מצות אכילת מצה

הרב ישראל ליוש

"כֹּה אָמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב עִם לִבִּי גֵרְתִי... (לב ד)

מפורסמים דברי רש"י: 'גרת' בגימטריה תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי, ותרי"ג מצות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים. בספר 'שערי דרך' - שיחותיו של מו"ר הגאון רבי מנחם פריימן זצ"ל, תמה שתי תמיהות על דברי רש"י, האחת, הכיצד יעקב מעיד על עצמו שקיים את כל תרי"ג המצוות, הרי חלקן כלל לא היו שייכים בו, שהרי יש מצוות שרק כהן מצווה בהן, ואחרות נצטוו ללוי או לנזיר. כמו"כ יש מצוות התלויות בכניסה לארץ ישראל, או בבית המקדש, וא"כ איך קיים יעקב את כולן.

ועוד יש להבין, מדוע נקט רש"י הלשון תרי"ג מצוות 'שמרתי', 'שמירה' מתאימה במצוות 'לא תעשה', עליהן אנו מזהרים לשמור ולא לעבור, אבל במצוות עשה נכון יותר לכתוב: תרי"ג מצוות 'קיימתי'.

כדי ליישב תמיהות אלו, הבה נעיין בפסוקים המתארים את כמיהתו של משה רבינו להיכנס לארץ ישראל. משה רבינו מבקש מהקב"ה: 'אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן ההר הטוב הזה והלבנון'. הקב"ה לא נענה לבקשתו, ואומר לו: 'רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה', אבל בזאת עדיין לא תמה שיחתם בענין, הקב"ה מצווה עליו: 'עלה ראש הפסגה ושא עיניך ימה וצפנה ותימנה ומזרחה וראה בעיניך כי לא תעבור את הירדן הזה, וכאן הבן שואל: מדוע רצה הקב"ה שמשה רבינו יעלה ויראה את הארץ שהוא כ"כ משתוקק להיכנס אליה, אם בלאו הכי הוא לא מתכוון למלא את מבוקשו. הא למה זה דומה, לאדם שיבקש מחבירו דבר מה, ולא רק שהחבר יסרב לתת לו את החפץ המבוקש, הוא עוד יראה לו אותו וינפף לו בו מול עיניו לאמור: 'הנה החפץ אשר תחפוך... ולא תשיגהו...'

אלא, הגמרא במסכת סוטה דף י"ד ע"א אומרת: דרש רבי שמלאי מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לארץ ישראל, וכי לאכול מפריה הוא צריך או לשבוע מטובה הוא צריך, אלא כך אמר משה, הרבה מצוות נצטוו ישראל ואין מתקיימן אלא בא"י, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי, אמר לו הקב"ה כלום אתה מבקש אלא לקבל שחר, מעלה אני עליך כאילו עשיתם.

אם כן, מבואר שתשוקתו של משה רבינו לקיום המצוות, היא זו שהניאה אותו להתחנן לפני הקב"ה להיכנס לארץ, ולכן הראה

לו הקב"ה את הארץ כדי שתגדל תשוקתו, עד כדי שהיא תוכל להיחשב כאילו כבר קיים את המצוות שכ"כ השתוקק לקיימן.

בזאת נבין את דברי רש"י. יעקב, אכן לא קיים בפועל את המצוות שלא היו נוגעים בו, אבל תשוקתו העזה לקיימן, והביקוש אחריהן, הן שהועילו לו להיחשב כאילו קיים את כולן.

עפי"ז יתבאר גם הלשון תרי"ג מצוות 'שמרתי', שהרי עה"פ 'ואביו שמר את הדבר', פירש"י: 'היה ממתין ומצפה מתי יבוא'. א"כ, יעקב אכן לא קיים את כל המצוות בפועל, אבל הוא המתין וציפה, איך יוכל לקיימן.

שפופים ומדוכאים לאחר יום עבודה מפרך, מעונים תחת גלקסי הנאצים ימ"ש, ישבו שני יהודים בצריפס ושוחחו אודות היום הקשה שעברו, וביכו את מה שמצפה להם מחר. לפתע פנה האחד לחברו ואמר לו: 'היום ערב פסח, כדאי שנעשה כל מאמץ לאפות כזית מצה, כדי שנוכל לקיים מחר מצות אכילת מצה'. אבל איך נשיג קמח' - שאל אותו בן שיחו, 'ואף אם נשיג כבר קמח, איך נאפה ממנו מצות, מבלי שניתפס ע"י הגרמנים ימ"ש' - הוסיף להקשות עליו.

'אמש' - סיפר לו החבר - 'החלו צבאות ארה"ב להרוס מבנים ומפעלים של הגרמנים. בין המבנים ההרוסים ישנו גם מפעל לייצור קמח, ובין ההרסות פזורים שם בוודאי כמה גרגירי חיטה, מהם נוכל לייצר קמח ולאפות מצות לקיום מצות החג הקרב ובא, אנא ממך' - הפציר בו החבר - 'גש לשם, הבא את הגרגירים, ונאפה מהם מצות'.

הפצרותיו היו כה כנות ובוקעות מעומק הלב, שלא עמדתו בהן' - סיפר החבר - 'ועל אף הסכנה הגדולה שהייתה כרוכה במעשים אלו, תוך הסתכנות שאתפס ע"י הנאצים שעדיין הסתובבו במחנה, גנבתי את גרגירי החיטה, טחנתי אותם באבנים, יצקתי על הקמח מעט מים, ואת מעט הבצק שנוצר מהבלילה, שטחתי ע"ג מתכת שחיממתי באש, וכך, לאחר עמל רב, פחד מוות, היו תחת ידי שני כזיתים של מצה'.

'לא נמצאו המילים שיכולות לתאר את שמחתי הרבה מהמצות הללו. בצחלה וברינה רצתי לכיוון המחנה, כשאוצרי היקר - המצות, טמונות היטיב תחת בגדיי'.

והנה בשערי המחנה הבחין בי חייל גרמני, הוא תפס בחוזקה בידי, והמצות היקרות, פרי עמלי ויגיע מוראי, נפלו על הארץ, וכשהבחין בהם החייל, דרך עליהם ורמס אותן ברגלו. מלבד כל זאת הוא לא חסך ממני את שבטו, ובחמת זעם הפלה בי את מכותיו, והשאיר אותי שם ליד פירוורי המצות כשאני חבול ומוכה.

לא אמרתי נואש, ולאחר שהנאצי ימ"ש התרחק מהמקום, אספתי את שברי המצה ושבתתי אל הצריף. עתה נותר מכל שללי רק כזית מצה אחת.

חברי הפציר בי מאוד שאוותר לו על כזית המצה, וטען שזה מגיע לו, כי הרי רק בזכותו יש לי את ה'כזית מצה', שהרי הוא זה שידע שערב פסח היום, והפציר בי לצאת למבצע המסוכן וגילה לי על הימצאותם של גרגירי החיטה ליד המפעל ההרוס.

מנגד, טענתי לעומתו: הרי אני סיכנתי את עצמי במסירות נפש, בגניבת החיטים, בטחנתם, ובאפייתם, ולקיתי עבורן מכות נפלאות שכמעט שלחו אותי לעולם שכולו טוב, ולכן אך טבעי הוא כי אני זכה ליהנות מיגיע כפיי, ולקיים את המצוה.

אך גם הפעם תחננוני של חברי ודמעותיו הרותחות, גרמו לי להסכים לתת לו את היהלום הנדיר ביותר בעולם - כזית המצה, אך לא לפני שערכנו 'הסכם', שכיון שהוא יודע את סדר ההגדה בעל פה, כתמורה למצה שקיבל ממני, הוא יערוך עימי את הסדר ויאמר יחד איתי את ההגדה מילה במילה. כמו"כ, נכתב עוד בהסכם, ששכר המצוה של אכילת המצה יהיה על שמי.

ליל התקדש חג, התרגשות גדולה אפפה אותנו, התכנסנו בהיחבא בפינת אחד הצריפים, והחלנו באמירת ההגדה, הוא אומר את אשר בזכרונו ואני אחריו, מילה במילה. זמן אכילת המצה הגיע, וכפי ההסכם, הוא אכל את המצה, ואילו אני שמחתי על הזכות שנפלה בחלקי למסור את נפשי עבור המצוה, בליבי שחזרתי את הפעולות המסוכנות שעשיתי למען המצוה, גופי כאוב עדיין מהמכות שספגתי עבורה, וכל אלו הפכו כעת - בשעת אכילת המצה של חברי - לסיבות לשמחה ולתענוג גדול. גם הידיעה כי שכר המצוה נזקף לזכותי, נסך בי אושר גדול.

למחרת, יום הפסח, יצאנו לעבודת משא מפרכת, ואת תפילות החג ערכנו בלחש תוך כדי עבודה, מבלי שעיניהם של הגרמנים יבחינו בכך. בהגיענו ל'הלל', לא יכול היה חברי להתאפק ולנצור בליבו את התרגשותו, ובהתלהבות עצומה בדרך בקול גדול: 'אשר קדשנו

במצוותיו וציוונו לקרוא את ההלל...' את זאת כבר הגרמנים לא יכלו לפספס... אחד החיילים ירה לעברו, ותוך כדי אמירת ההלל נפל חברי הטוב על קדושת ה' ומסר את נשמתו לבוראו, ה' יקום דמו...

עברו הימים, המלחמה הסתיימה, שרדתי אותה אך בקושי, נשאתי אשה, נולדו לי ילדים, ואף זכיתי לעלות לארץ ישראל. אך הסיפור לא נגמר....

לילה אחד בא אלי חברי בחלום, ומספר לי שאמנם הוא 'קדוש', אך הוא רואה ששכר המצוה של אכילת המצה חסר לו מאוד, וביקש ממני שאמחול לו על שכר המצוה שרשום על שמי. לא ידעתי את נפשי, מה עלי לעשות? מצד אחד, מדוע שאוותר על שכר מצוה שכה טרחת עליה, אך מנגד הוא נמצא שם למעלה ורואה בחוש כיצד השכר הזה יכול להועיל לו, מה אעשה?

שטחתי את ספקותי בפני הגאון רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל, והוא אמר לי ששאלה כזו יש לשאול את האדמו"ר ממכונבאק זצ"ל המתגורר בסמיכות, 'רק הוא יוכל לומר לך מה עליך לעשות, לך נא אליו ותחזור לספר לי מה ענה לך...'

נכנסתי אל הקודש פנימה, הרצייתי לפניו את סיפורי ואת ספקותיי, והרבי ענה לי: 'עליך לוותר ולמחול לחבריך על שכר המצוה'. משהבחין האדמו"ר בסערת רוחי מתשובתו החד משמעית, הסביר לי: 'אמנם עפ"י ההסכם השכר הוא שלך, אך ידיך נגדע באיבו ולא זכה יותר לקיים אף מצוה אחת, ואילו אתה זכית לשרוד את גיא הצלמוות, שיקמת את ביתך והקמת דורות ישרים, זכית מאז עוד לאכול הרבה כזיתים, ולעשות עוד הרבה מצוות ששכר עליהם בשמים רב מאוד, לכן מן היושר הוא שתוותר לו על שכר מצוה אחת, האחרונה שזכה לקיים בחייו, גש כעת לבית הכנסת' - סיים האדמו"ר את דבריו - 'פתח את ארון הקודש, תיזכר בפעולות הרבות והמסוכנות שעשית למען המצוה, העלה בזיכרוןך גם את המכות הרבות שספגת עבור המצה, ואמור בפה מלא ובלב שלם הנני מוחל לפלוני בן פלוני על שכר מצות אכילת מצה שאכל בעת ההיא'.

דברי האדמו"ר הרגיעו את נפשי, ובהתרגשות גדולה עשיתי ככל אשר ציווני. בלילה בא אלי שוב ידידי בחלומי והודה לי על מחילתי, ועל השכר הגדול שקיבל עבור המצוה.

בבוקר, התעוררתי מרוגש כולי מהחלום, מיהרתי לבית האדמו"ר לספר לו על דבר המחילה ועל חלום התודה. אך האדמו"ר אמר לי שהוא אינו מתרגש כלל מהחלום, אלא מההבנה מהי ערכה של כל מצוה ומצוה, הבט - אמר האדמו"ר - היהודי הזה הרי עבר במחנות העבודה שבעה מדורי גיהנום, איבד את משפחתו, וכמעט גם את צלם האנוש שלו, ייסורים אלו בוודאי כיפרו לו על כל חטאיו - אם היו. הוא עוד זכה למות מות קדושים תוך כדי אמירת הלל במסירות נפש עילאית, אין ספק כי מקומו אי שם במרומי גן עדן, ועם כל זאת הוא יורד להתחנן על נפשו לשכר של עוד מצוה אחת..., הלא תבין רום ערכה של מצוה אחת!'

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

'ההבטחה התקיימה במלואה! המניות ששוויין אז היה חמישים אלף דולר - התייצבו היום על מחיר של חמישה מיליון דולר, והיד עוד נטויה...'

שותף שכדאי להכניס לעסק...

אלא שהמשרת לא אבה לוותר, שש על ההזדמנות להיות שותף עם עמלי התורה, לשמש כ'שבט זבולון' במחיר זהוב אחד. על אף שהיה מדובר בכל רכושו ובמלוא הונו, ולמרות שידע כי התרומה הזו כה קטנה וכמעט חסרת משמעות, בער בו הרצון להימנות על מחזיקי התורה. הוא העניק את הזהוב לידי השליח, אשר הודה לו בחום וברכו כי בזכות המצוה יעלה ויצליח ואף יתעשר עושר רב, והם נפרדו בידידות, כשכל אחד ממשיך בשגרת יומו.

באותם ימים, שוד הים היה לתופעה רווחת. השודדים היו אורבים לאוניות בלב ים, גונבים את הסחורה וממשיכים לנמל קרוב, שם היו מוכרים את הסחורה בזיל הזול. ויהי היום, ואל העיר ליוורנו הגיעה אוניית ענק של שודדי ים, מלאה באוצרות וגדושה באינספור חפצים, רהיטים, פריטי ביגוד ומוצרי מזון לרוב. עפ"י הנהוג, הניחו השודדים את הסחורה בנמל, ונקבו במחיר לכל פריט ב'תערוכת הנכסים השדודים', כאשר כל החפץ לרוכשו - הניח ידו על הפריט, וזכה בו במחיר הנקוב.

באותה עת, עבר במקום מיוזענו המשרת, רבי יצחק גויטע. הוא לא הבין את ההמולה שמסביב, כל שיג ושיח המסחר היה זר לו, ולכן נעמד להביט לראות את השוק כמרחקה - השודדים הצועקים מחירים בגרון נחר, לצד אנשים הרצים בין החפצים ובוחנים אותם במבט מדוקדק. תוך שהוא עומד ומביט - נשען בידיו מבלי משים על שני ארגזים חתומים, שנראו כארגזי תבלינים מוברהים.

לפתע, השתרר שקט. זהו הרגע הקובע והמכריע, בו מי שידו מונחת על הפריט - זוכה בו. השודדים עברו בין הפריטים שנמכרו, והחלו להובילם אל בתי הרוכשים - תוך שהם מבקשים את הכסף בגינם. לפתע הגיעו לשני הארגזים עליהם נשען רבי יצחק גויטע, ושאלוהו לכתובת ביתו...

המשרת התבלבל, לא ידע מה לענות והסמיק ממבוכה... הן בעוד זמן

הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א

"ויאבק איש עמו" (בראשית ל"ב, כ"ה)

הסיפור המטלטל הבא, מניע אותנו בגלגלי הזמן כ-240 שנה לאחור, לעיר הנמל ליוורנו שבאיטליה, שהיתה באותה תקופה עיר סחר פורה ותיירות משגשגת. גם קהילה יהודית גדולה ועשירה התקיימה בליוורנו, שכללה מאות תלמידי חכמים ומרביצי תורה, לצד גבירים גדולים מוקירי תורה ולומדיה, שהחזיקו את עמוד התורה במקום, וידם פרושה לסייע לעמלי התורה בכל מקומות מושבותיהם.

ביום בהיר באמצע שנת תקל"ז, ירד בחופי העיר נער צעיר לימים, תמים למראה אך גדוש בתורה ובחכמה, ושמו רבי יצחק גויטע. הוא הגיע מלוב במטרה לגלות למקום תורה ולהחכים מחכמי ליוורנו, אלא שעד מהרה גילה כי יוכל לעסוק בתורה רק אם יעבוד כמשרת של אחד מגבירי העיר, שידאג לפרנסתו. הוא התקבל לעבודה בביתו של גביר עשיר מאוד, יהודי טוב לב ותומך תורה, שאף שימש אכסניה לשד"רים - אלו 'שלוחי דרבנן', שיצאו לגייס כסף בגולה לטובת עמלי התורה בארץ ישראל.

ביום מן הימים, כמנהגו מדי פעם, הגיע אחד מהשליחים הללו לליוורנו. הגביר שמח לארחו בכבוד מלכים, ואף הסתובב עמו בין בתי עשירי העיר ושותפיו לעסקים - לסייעו במלאכת איסוף הכספים. ביום האחרון למסע ורגע לפני שיעזוב אותו שליח את בית העשיר, קרא העשיר למשרתו ואמר לו בידידות:

'הן ידעת כמה אני מתאמץ לסייע לשלוחי עמלי התורה, להעניק להם כסף וזהב ואף להתרים אחרים. ומה איתך - משרתי הנאמן, וכי תוותר על הזכות להיות שותף בעמל התורה של לומדי ארץ ישראל? הן מזדמנת לפניך מצוה יקרת ערך לסייע ללומדי התורה ולהחזיקם - ואף שאתה משרת ואינך בעל הון, וכי לכן תפסיד את הזכות הכבירה להיות שותף עם התורה?'

אך שמע המשרת את הדברים, ופניו זרחו באושר. אכן, גם הוא חפץ ורוצה להיות שותף עימם, גם הוא מבקש להיות חלק מהשותפים הנושאים את הארון - מחזיקי עמוד התורה. כסף רב אין לו, בקושי ארנק צמוק וקטן. הוא מיהר להביאו, שפך את כל תכולתו על השולחן, והחל מונה את הפרוטות במרץ...

בסופו של דבר, הצטבר הסכום לכדי 'הון עתק': זהוב אחד, זהוב שלם!

השליח חייך במבוכה, הרגיש שלא בנוח ליטול את פרוטותיו האחרונות של המשרת המסכן, שאך בקושי הצליח לקבץ פרוטה לפרוטה, שהפכו לזהוב שלם. 'בכל מקרה מדובר בתרומה קטנה בת זהוב בודד', הרהר, 'מה לי לקחת למשרת את פרוטותיו האחרונות?' - חשב, כשהוא מושך את ידיו לאחור...

להצלחת מניותיה של חברה פלונית, בה השקעתי זה עתה סכום עתק - ארבע מאות אלף דולר... - ביקש הגביר, והרב וייסבורד נענה בשמחה.

בשובו לארץ, כפי שהבטיח, שם פעמינו לביתו של ראש הישיבה, ופרש את בקשת הגביר. ראש הישיבה לא השתהה אף רגע, והשיב מיד: 'צא ואמור לו, כי אם הוא חפץ שהמניות תצלחנה - כדאי לו להכניס שותף בעסק, ולהשקיע מחצית הסכום - \$200,000 בעולם התורה, כדי שבורא עולם ייכנס כשותף בעסק שלו...'

נבוך ותמה, אך אמון על העברת דברי ראש הישיבה ככתבם וכלשונם, התקשר הרב וייסבורד לארצות הברית, ובישר לגביר על תשובת ראש הישיבה. הגביר חפץ מאוד לתמוך בלומדי התורה, אך לא העלה על דעתו להשקיע ב'שותף' בעסק סכום כה גדול... הוא מיהר להתחמק מההוראה הישירה, והמשיך בסדר יומו...

חלפו מספר שבועות, אך לצערנו ולדאבון לבו, ערך המניה צנח בחמישים אחוז! ארבע מאות אלף הדולרים שהושקעו במניות הללו, הפכו למאתיים אלף בלבד, והגביר פכר ידיו ביאוש, מאוכזב ועצבני. הוא שב ושלח את הרב וייסבורד לבקש ברכה למענו מראש הישיבה, אך ראש הישיבה השיב באותה מטבע לשון: 'לך תגיד לו להכניס את התורה כשותפה בעסק. שיתרום עכשיו חמישים אחוז מהנותר - מאה אלף דולר להחזקת התורה, ואז יראה ברכה!'

אלא שהגביר עדיין התקשה לעכל את ההוראה. הן כבר הפסיד מאתיים אלף דולר בעיסקת הביש בה רכש את המניות הללו, ואין יוכל לתרום עוד מאה אלף? הוא שב והמתין להתפתחויות הכלכליות, שהניבו עבורו בשורה רעה במיוחד: ערך המניה צנח שוב בחמישים אחוז, ומהשקעתו האגדית בת 400,000 דולר - לא נותרו אלא מאה אלף דולר עלובים...

הפעם הוא ממש נלחץ, ושב ושלח את הרב וייסבורד לבקש עצה מראש הישיבה. ראש הישיבה לא הופתע מהמידע, ושב ואמר בביטחון: 'תתקשר אליו ותגיד לו, שעוד לא מאוחר להציל את המצב. עדיין הוא יכול לתרום חמישים אחוז מהנותר - כחמישים אלף דולר להחזקת התורה, ולהכניס את התורה כשותף. אם התורה תהיה שותפה בעסק - הוא ירוויח פי מאה!' - בירך ראש הישיבה...

הפעם, כשמוע הגביר את התשובה, לא השתהה עוד. על אתר העביר העברה חמישים אלף דולר, היישר לחשבונם של עמלי התורה. כעבור זמן, בשל התפתחות מפתיעה בכלכלה העולמית, החלה המניה לעלות ולזנק, שוברת את השיאים של עצמה בכל יום מחדש...

כעבור כמה שנים, התקשר הגביר אל הרב וייסבורד כדי להודיע: 'ההבטחה התקיימה במלואה, עד הסנט האחרון! המניות ששוויין אז היה חמישים אלף דולר - התייצבו היום על מחיר של חמישה מיליון דולר, והיד עוד נטויה...'

סיפור זה, שקרה בזמננו וגיבוריו מעידים עליו כיום, זועק אף הוא: החזקת התורה אינה תרומה, גם אין טעם לעסוק בה ממקום של רחמים. זו שותפות אמיתית, איכותית, עוצמתית, מפתחת ומצמיחה! לכולנו יש כלכלה לנהל. לאחד יש עסק, לשני יש בית, לשלישי יש רק ארנק... לפעמים יש גם מינוס מעיק בבנק, או לחילופין - עיסקת ענק שעתידה לוט בערפל. בכל המצבים האלו, הכנסת התורה כשותף בעסק, היא סגולה בטוחה המבטיחה פתיחת שערי שפע, כי עץ חיים היא ותומכיה מאושר!

קצר יונפו הארגזים אל העגלות הסמוכות, ויובלו לבית אדוני, ואז ידרש לשלם בעבורם, כשכלל לא התכוון לקנותם... אך מה יעשה, השעה דוחקת, השודדים קצרי רוח, והוא החל רץ לפניהם, ופונה לאדונו ומבקש בתחנונים כי ילווה לו את הזהובים המבוקשים, כי בטעות הניח ידיו על ארגזים עלומים, ועתה - עליו לשלם את המחיר... הגביר הביט בפניו התמימות של המשרת, ונכמרו רחמיו. על אתר הלווה לו את הסכום הדרוש, והמשרת מיהר לשלש את הכסף לידי השודדים, ולשאת את הארגזים לחדרו. לאחר שנרגע מהמירוץ שנכפה עליו - פנה לבדוק את תכולתם העלומה של הארגזים, לבחון באיזה תבלין מדובר, אולי יש בו ערך כלשהו...

והנה, אך הוא פותח את הארגזים, ועיניו נוצצות. הארגזים הנעולים היו מלאים וצפופים עד אפס מקום במטבעות זהב יקרות ערך, ששוויין לא יסולא בפז! לא ארגז אחד מלא במטבעות זהב יש בידיו, אלא שני ארגזים מלאים וגדושים במטבעות זהב, והוא מביט בהן כחולם - הן הפך לעשיר גדול ברגע קט!

כנראה, גם השודדים לא היו מודעים לערכו של האוצר שבידיהם, ולפי תומם סברו כי המדובר בארגזי תבלינים - כפי שחשב גם המשרת. אלא שכולם טעו, והיו אלה ארגזים מלאי מטבעות זהב, שהפכו את המשרת העני והמסכן - לגביר אדיר ובעל בעמיו!

עוד באותו היום, פרע המשרת את חובו לאדוני, הודה לו בחום על האירוח הנעים ונפרד ממנו בידדות. אף הגביר העשיר שמח בשמחת משרתו לשעבר, וציידו בטיפים ועצות להתחלת מסחרו בהצלחה, ובברכה שקרנו תרום ותגדל. ועד מהרה הפך רבי יצחק לעשיר מופלג ובעל נכסים מרובים, ומתוך רוגע כלכלי - עלה והתעלה בתורה, והפך לגאון עולם!

לימים, זכה רבי יצחק לתורה וגדולה שהתאחדו על שולחנו, והפך למרביץ תורה וגאון נודע, עשיר מופלג ששמח על כל הזדמנות להחזיק בכספו את התורה, כשהוא זוכר כי עושרו המופלג לא בא אלא בזכות ברכתו של אותו שליח, לו העניק את פרוטותיו האחרונות. וכל ימיו היה רבי יצחק חוזר ומסביר, כי הוא הדוגמא הטובה ביותר לכך שברכת התורה היא המעשירה בגשמיות ומרומת ברוחניות, ובזכות מטבע אחת להחזקת תורה - זכה להתעשר ולגאונות מופלאה בכל מכמני התורה!

הסיפור המופלא הזה, מובא בתולדותיו שנדפסו בראש ספרו הגאוני על הש"ס, ספר 'שדה יצחק' - אותו חיבר הגאון רבי יצחק גויטע זצ"ל. וכל המעיין בסיפור, יגלה מבט חדש ומאיר: לפעמים, מזדמנת לנו הזדמנות לתמוך בעמלי התורה ואנו משתוקקים להיות שותפים בה - והמעכב בעדנו הוא העובדה שאין לנו יכולות כספיות גדולות, ואיננו מסוגלים לתרום סכומים גדולים ומשמעותיים, כנדרש לסיפוק צרכי עולם התורה...

שותף שכדאי להכניס לעסק...

היה זה בעיצומו של עוד מסע חובק עולם, אותו ערך הרה"ג רבי אלחנן וייסבורד שליט"א, לצורך החזקת רשת הכוללים 'יששכר באוהליך' שבראשותו. ביום מן הימים, לאחר ששוחח עם גביר אחד וביקשו להיות שותף בהחזקת התורה, ביקש ממנו הגביר טובה קטנה: 'תעשה לי טובה', ביקש הגביר, 'בשובך לארץ, תסור בבקשה אל ראש הישיבה הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל ובקש את ברכתו

יהודה רוצה לאפות עוגות ביום טוב בשני מגשים, האחד פרווה והשני חלבי, אמרו לו: הרי רק סיימת לאכול סעודת יום טוב בשרית, ועד שיעברו שש שעות כבר יגמר יום טוב, ואסור לאפות שלא לצורך יום טוב

הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א
מורה הוראה נאות שמחה - מודיעין עילית

אפיית פרווה וחלבי ביו"ט וקושייתו של הגר"י אייבשיץ זצ"ל

מסכת מנחות דף ק:

אפיית פרווה וחלבי ביום טוב

יהודה רוצה לאפות מיני מאפה ביום טוב בשתי מגשים האחד פרווה והשני חלבי, אמר לו דוד הרי זה עתה סיימת לאכול סעודת יום טוב עם בשר ועד שיעברו שש שעות כבר יגמר יום טוב, נמצא שלא תוכל לאכול מהמאפים החלביים ביום טוב, ואסור לאפות שלא לצורך יום טוב, אמר לו יהודה הרי הלכה פסוקה שמוותר למלאות תנור שלם בפת ולאפותו ביום טוב אף שאינו צריך אלא לחם אחד, כיון שהתנור מלא הפת נאפית יפה, אם כן גם כאן הרי אוכל לאכול מהמגש הפרווה, אמר לו דוד שכיון שאופה את שני המגשים יחד גם המאפה הפרווה נעשה חלבי ואסור לאכול לאחר הבשר ושוב אסור לאכול את הכל.

תחלה יש לדעת שבתנורי החשמל בזמנינו יש שאלות של שינוי ברמת החום ע"י תרמוסטט ולכן צריך לבדוק בכל תנור אם אפשר להשתמש בו ביום טוב ע"י הפעלה בשעון שבת.

הבה ונלמד זאת מסוגייתנו במנחות (דף ק:): מבואר במשנה שאפיית שתי הלחם אינה דוחה יום טוב, וכדי להקריבם בחג השבועות היו מוכרחים לאפותם מערב יום טוב.

קושיית הגר"י אייבשיץ זצ"ל

והקשה הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל בספרו הכרתי והפליתי ליו"ד (סי' ק"ח) למה לא יוכלו לאפותם ביום טוב ולאפות עמהם איזה פת חולין ולצורך הלחם של חולין יהיה מותר להוסיף שתי הלחם להקרבה כדי שהפת תאפה יפה.

וכתב שמזה יש ראייה לדעת הסוברים שאף שלהלכה קי"ל ריחא לאו מילתא ואיסור והיתר שנאפו בתנור אחד אין ההיתר נאסר, אבל איסור חמור שאינו בטל ברוב כגון חמץ בפסח בזה כן אוסר הריח שלו את מה שנאפה אתו, ולכן לא ניתן לאפות לחם של חולין יחד עם שתי הלחם, כיון ששתי הלחם לפני שנכנסו לכלי שרת קדושים בקדושת דמים שיש להם פדיון ואינו בטל ברוב כדין דבר שיש לו מתירין, והלחם חולין יאסר מריח השתי הלחם ושוב לא יהיה ראוי ביום טוב.

והנה קושיא נפלאה זו דנו בה האחרונים ונבאר בקצרה כמה ישובים, הברוך טעם בהגהותיו כתב ליישב שסיבת ההיתר להוסיף פת לתנור

הלא היא שהפת נאפית יפה, נמצא שהפת חולין משביחה ע"י הלחם של הקדש ואסור להנות מהקדש, עוד יש שתירצו שמבואר במשנה בדף צד. ששתי הלחם נאפות אחת אחת הרי שאין לאפותן עם לחם נוסף כשם שאין אופים שתיים יחד, עוד תירצו שאסור להשתמש בתנור של המקדש ועצי בית המקדש לצורך אפיית חולין.

באיזה אופנים הותר להוסיף באפייה ביו"ט

ובעיקר הדין שמוותר להוסיף באפייה ביום טוב, מבואר בשו"ע סי' תק"ז כמה תנאים בזה,

א. דוקא בתנורים שלהם שהיו קטנים והיה נאפה הפת יותר טוב כשהתנור מלא, אבל בתנורים שלנו השו"ע אוסר, והמשנ"ב כתב בשם מהרש"ל שמתיר כיון שזה עוזר לאפיית הפת שלא תשרף כשהיא לבד, וסמך עליו בשעת הדחק, ובמוספים בהוצאת דרשו כתבו בשם הבאר משה שבתנורים שבזמנינו לא שייך טעם זה וגם למהרש"ל אסור.

ב. דוקא כשיש לו צורך בפת ליום טוב וממלא את התנור בעבודה, אבל אסור להערים לאפות לעצמו פת בכדי שיוכל להרבות באפייה שלא לצורך יום טוב.

ג. כשאופה חלבי ביחד עם פרווה אין לאכול את הפרווה עם בשר, ודנו הפוסקים אם אסור גם בשש שעות אחר בשר, ויש עוד חילוקי דינים באפיית איסור והיתר יחד בסוגי התנורים והתבשילין ואין כאן מקומו. לכן בנדון השאלה אין לאפות את החלבי ביום טוב אם יודע שלא יצטרך לו ביום טוב.

תגובות ניתן לשלוח לפקס 08-9791445

מדוע אין להתיר הוצאת מטריה לרשות הרבים בשבת, מטעם שמותר לצאת בדברים המונעים צער הגוף?

הלכה
במעגל
השנה

הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג שליט"א
נלקט ממשנ"ב מהדורת דרשו

ומה פסק מרן החזו"א לגבי פתיחת מטריה בשבת
בתור גדר הלכתית חשובה לדורות

נדונים הלכתיים אלו נכתבו על מנת לעורר לב הלומדים, ולהלכה יש לעיין במקורות. הובאו בביאורים ומוספים משנה ברורה מהדורת 'דרשו'

לפעמים יש בזה עוד איסור הוצאה והכנסה, והוא כשנושאו במקום
שאינ ערוב.

ומה שלא הותרה הוצאת מטריה מטעם שהיא כדברים המצילים מצער
הגוף, שהותר לצאת בהם לרשות הרבים בשבת, כמבואר בשו"ע (סימן
שא סעיף יג), כתב הפמ"ג (משב"ז סוף סי' שא, שהוא מקור דבריו
של הבה"ל), שאין להשוות את נשיאת המטריה לדברים שמותר
לשאת דברים המצילים מצער הגוף, שלא נאמר היתר הנשיאה אלא
כשלושם על גופו ונושאים דרך מלבוש, אבל לא כשנושאים בידו.

וכעין זה כתב המשנ"ב (שם ס"ק פח), שאין יוצאים בקמיע מומחה
בשבת, אלא כשמוציאו דרך מלבוש שהוא כתכשיט לחולה כאחד
ממלבושיו, אבל לא כשאווחו בידו שאז אין בזה דרך מלבוש.

כובע המחובר למעיל גשם ברוכסן, האם מותר לצאת בו בשבת?

כל חלק הקשור לבגד שדרכו להיות מחובר לבגד, פסק הרמ"א (סי'
שא סעיף כג) שמותר לצאת עמו בשבת, אבל אם חיבר דבר שאין
דרכו בכך, אסור לצאת בו.

ומטעם זה כתב הביאור הלכה (שם ד"ה שדרכו) שמותר לצאת
בכיסין התפורין המחוברים בהבגד, וכן בקאפטור [כובע המחובר
למעיל] שתלוי בבגד שמכסה ראשו בשעת הגשמים. ואף כשיוצא
עמו שלא בשעת הגשמים ואינו מכסה בו ראשו, כתב הנשמת אדם
(כלל נו אות ד) בשם האגור (אות תלג), שכיון שהוא חלק מהבגד,
מותר לצאת עמו.

ואף אם 'כובע הגשם' אינו מחובר לבגד אלא על ידי לולאות או
רוכסן, כתבו הנשמת אדם (שם) והקצות השלחן (סי' קטו בדה"ש
ס"ק לו) שאם אין לחוש שיפול מותר לצאת בו, שכיון שדרך העולם
לעשות את המלבוש באופן זה, די אפילו בחיבור מועט. וכן כתב
בספר שמירת שבת כהלכתה (פי"ח הערה קלב).

לענין פתיחת מטריה בשבת, כתב הביאור הלכה (שם סעיף ח ד"ה
טפח) שיש הרבה המחמירים ואוסרים שלא לפותחה בשבת, מטעם
עשיית אוהל, וכמו שכתבו הפוסקים, דכל היכא דמתכוין לשם
אוהל דהיינו להגן מפני החמה והגשמים, אפילו בשביל הגג לבד בלא
מחיצות, גם כן יש איסור, ובמטריה הרי מתכוון להגן מפני החמה
והגשמים. ואף שמטריה זה אוהל האוחז בידיו, שאינו נחשב אוהל
כדברי התהילה לדוד והחזו"א [למעלה], ביאר הגרש"ז אויערבך
(שש"כ פכ"ד הע' כא) שהיינו דוקא אם נעשה האהל על ידי האחיזה
בידו, מה שאין כן במטריה שנחשבת כאהל בפני עצמה [שהרי
לאחר שפתחיה היא פרוסה ועומדת] גם ללא שאוחזה בידו, אין
במה שאוחזה בידו חסרון בשם אהל.

איזה גדר לעם ולדורות ראה החזו"א באיסור פתיחת מטריה בשבת?
באיסור פתיחת מטריה בשבת, כתב הביאור הלכה (שם) שהוא משום
איסור עשיית אוהל, והוסיף הביאור הלכה, שאינו דומה דין פתיחת
מטריה לדין פתיחת כסא טרסקל [כסא מתקפל] בשבת, המבואר
בשו"ע (שם סעיף ה) שמותר לפותחו בשבת, כיון שבכסא מתקפל,
אינו עושה שום מעשה עשית אוהל בשבת, שהרי העור פרוס כבר
על הברזלים שמהם עשוי הכסא.

אכן, החזו"א (או"ח סי' נב ס"ק ו) כתב, שאין לאסור את פתיחת
המטריה משום איסור עשיית אוהל, שהרי יש לדמותו לכסא
טרסקל, אלא שמו"מ יש לדון לאסור זאת משום איסור 'מתקן מנא',
כיון שבפתיחתו ראויה המטריה לשימוש בכל מקום, ואין זה ככל
פריסת אוהל שאינה בכלל תיקון מנא, משום שהאהל אינו ראוי
לשימוש אלא במקומו.

והוסיף החזו"א, שמאחר שהדבר נעשה לעין כל, יש לדון לאסרו גם
משום 'עונבדין דחול' וגרימת פירצה על ידי זה, והדבר מסור לחכמים
לגדור גדר במקום הפירצה, וחמור הדבר יותר מאיסור פרטי של
אדם יחיד, שהרי זה גדר לכל העם, ולדורות.

[ולענין פתיחת וסגירת מטריה שעל גבי עגלת תינוק, דעת הגר"נ
קרליץ (חוט שני ח"ב פל"ו ס"ק י) שמותר לפותחה ולסוגרה,
שמאחר שאינה מאהילה אלא על העגלה עצמה, אין פתיחתה בכלל
איסור תיקון מנא].

**מדוע אין להתיר הוצאת מטריה לרשות הרבים בשבת, מטעם
שמותר לשאת דברים המונעים מצער הגוף?**

לענין יציאה במטריה בשבת לרשות הרבים, כתב הביאור הלכה
(שם) שמלבד שיש לדון בזה משום חשש עשיית אוהל כמבואר,

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליטי"א

הרב **מאיר שפרכר** שליטי"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליטי"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2

הרב **אפרים סגל** שליטי"א
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 2

הרב **אריה זילברשטיין** שליטי"א
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1

הרב **יוסף מגנוז** שליטי"א
הדף היומי בהלכה • צרפתית

שלוחה 2

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליטי"א
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 2

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

כמה אנשים רח"ל סובלים מזה. הסטייפלער כותב שכל הבעיות זה רק מה שחושב האדם שהוא פחות מחברו ולא מכירים את המעלה שלו ולכן הוא מתוסכל, עצוב ולא מרוצה מעצמו ומאחרים. כמו שאומר המסילת ישרים - אם באמת היה אדם שם לב היטב הוא היה רואה שזו נקודה ומכשלה יסודית ומקור לסבל רב ובעיות.

אומרים על ר' עקיבא איגר שאמר: "יש לי חידושים שאותם אני אומר לפני כסא הכבוד!" אני לא יודע אם הוא כותב את זה בספרו או שהוא אמר את זה אבל בכ"א, כוונתו לומר: תשאיר גם בשביל עצמך משהו. הכל למכור!?

זה מה שלמדנו כאן היום מרחל אימנו ע"ה - את הנקודה היסודית, שאדם צריך לדעת את העניין של הצנע לכת. אנחנו מזלזלים בעניין זה ויש לעבוד על כך. אתה תעשה פעולה ותחליט: "את זה אני אשתדל שלא ייודע לאף אחד. אמנם קשה לך אבל אם אדם מתרגל, זה הופך להרגל. ואם אדם עושה ליצנות מהכבוד - מכל דבר שכזה הוא עושה 'צחוק' - זו הגנה טובה מאוד בפני הכבוד.

למשל אני לא אשכח היה כאן אחד מגדולי נובהרדוק, אחד שאל אותו מה פירוש המאמר "אם רואה אדם שיסורים באים עליו יפשפש במעשיו". מה פירוש 'רואה אדם שיסורים באים עליו' יסורים צריך לראות? מרגישים - כן, אבל לראות?! אמר לו: משל לאדם שעומד בחתונה ורואה שלזה מכבדים 'ברכה' ולזה מכבדים ואותו לא מכבדים, זה נקרא רואה שיסורים באים עליו.

ובאמת פעם בחתונה ראיתי אותו בחופה, את אותו גדול, וכשהחלו לכבד רבנים לברכות פתאום התחיל לרוץ החוצה, שאלו אותו: "ר' צבי להיכן אתה רץ?" אמר: "כיבדו אותי מהשמים ב-'אשר יצר'... ל-'אשר יצר' שמברכים תחת החופה אדם רץ אז לי אין הבדל וגם לזה אני רץ..." - כך ראוי ונכון לעשות, לעשות 'צחוק' מעניינים של כבוד. אני יודע מאדם אחד מכובד, זו בושה לומר, אבל זאת המציאות: הוא ראה פעם שהוא לא ברשימה ולא יקראו לו בברכות, אז הוא אמר אני אצא.

צריך לעבוד על חשבון אמיתי בזה, נחשוב, מה היתה מרוויחה רחל אמנו אם היתה צועקת על לאה. כלום! אולי היתה מקבלת דודאים אולי לא, אבל ככה שהיא שתקה - הרי היא הצילה את כל הכלל ישראל! "ושבו בנים לגבולם".

לכן, פעמים בא על האדם איזה דבר פתאומי שלא חלם עליו או יסורים של בזיון או של חוסר כבוד או יסורים סתם - הוא לא יודע מה הוא מרוויח מזה שהוא שותק. רבינו הקדוש סבל יסורים שלוש עשרה שנה. והציל את כל העולם כולו. ובאותו זמן שסבל, לא חסרו גשמים בארץ ולא היו הפלות - לא לבני-אדם ולא לבהמות. כדאי לסבול בשקט - אדם יכול לצרף מחשבה שתעזור לו להתמודד עם הקושי - יחשוב: אפשר עשיתי איזה דבר שאני חייב עליו וכו' העיקר שהאדם יחיה עם חשבון שאין מקרה - אין.

זה ברור שאין מקרה, כל דבר שקורה. הרי "אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן הכריזו עליו מלמעלה" הכל זה ע"י הכרזה. שאדם ישים לב שכל דבר שקורה יש עליו הכרזה משמים.

(מתוך מגיד דבריו ליעקב)

כל האבות בזמן הגלות: אברהם, יצחק ויעקב, שרה, רבקה... ריבון העולמים, להיכן אתה לוקח את הבנים שלנו?? - אומר להם הקב"ה: 'הם חטאו'. בא אברהם אבינו: 'תשמע ריבוננו של עולם, תראה, אני עשיתי את זה ואת זה וכו', אומר לו הקב"ה שזה לא מספיק. המדרש אומר שעם כל אחד מהאבות הקב"ה הסתדר והראה לו שמגיעה להם הגלות.

פתאום - קול ברמה נשמע! באה רחל ואמרה: "רבש"ע, להיכן אתה לוקח את הבנים שלי?" אמר לה הקב"ה: 'הם חטאו'. אמרה רחל: 'ריבון העולמים, תעשה לפני משורת הדין כמו שאני עשיתי, מסרתי את הסימנים לאחותי'. היא ידעה מתי למכור את זה. מה אני משוגעת?! למכור מצווה כזאת בשביל דודאים??... איי, זה הפרש של אלף וחמש מאות שנה. זה הכוח שלה - להחזיק "בבנק".

זה הכוח. בטח! אני לא יכול להחזיק בבנק אפילו שבוע ומיד לפה - מרוויח משהו ותיכף קונה לחמנייה, אבל עשיר יכול להחזיק בבנק.

בנובהרדוק היו אומרים ככה, פעם שאלו את רוטשילד: "מאיפה נעשית עשיר?" אמר להם: "אני קניתי ביוקר ומכרתי בזול". הסתכלו עליו - מטורף?! לקנות ביוקר ולמכור בזול?! - מפסידים! אמר: "אני

אסביר לכם: בפולניה בקיץ היו כל הפירות והירקות בזיל הזול - בקיץ מחירו של שק שלם היה חצי רובל ובחורף לפני הפסח היה התפוח"א ביוקר. כשכולם קנו בחצי שקל בקיץ, רוטשילד הכריז שהוא מוכן לקנות בחמישים וחמשה גרוש. אז כמובן שכולם רצו למכור דווקא לו, כי הוא קנה ביוקר בשעה שכולם שילמו חצי רובל".

הוא החזיק את הסחורה עד פסח ובפסח כולם מכרו בעשר רובל שק והוא מכר בתשע. רובל פחות ממה שאנשים אחרים מכרו. ושוב, כולם באו לקנות דווקא אצלו. נו... אז באמת הוא קנה ביוקר ומכר בזול ונעשה עשיר.

החכמה להחזיק את זה. אצלנו על המקום מוכרים. תשמור! יבואו ימים שתצטרך את זה. רחל אמנו בעבור הסימנים - היא קיבלה - "מנעי קולך מבכי... ושבנו בנים לגבולם". מה שהאבות והאמהות לא קיבלו. זה הפירוש - רחל ידעה מתי למכור. אנחנו אנשים קטנים. רוצים הכל במזומן.

בנובהרדוק היו עושים צחוק מזה. היה יהודי רודף כבוד שהיה סקרן לדעת, עניין אותו איזה הספד יעשו עליו. באופן כללי בחייו היה זהיר בהרבה דברים, בסה"כ יהודי טוב. אחת מהחומרות שלו היתה להזהר שלא לאכול כרוב בכלל, מחשש תולעים. היהודי הזה לא יכול היה לעמוד מפני רדיפת הכבוד שלו ויום אחד אמר לאשתו: "אני אעשה את עצמי מת לכמה שעות - תתחיל הלוויה שלי וההספדים וכו' וכשיגיעו לפני הקבר, ברגע האחרון אני אתעורר, אגיד להם שבסך הכל התעלפתי".

בקיצור הדברים - הוא עשה את זה, תלה מודעות, אמרו עליו הספדים היה צדיק וכו' ומתחת לסדין והטלית הוא חיך, והנה הוא שומע שהסתיימו ההספדים... ו... אף אחד לא הזכיר את הכרוב! "הנפטר" לא יכול היה להתאפק... וצעקה עמומה נשמעה מהמיטה: "רגע אחד! הכרוב! מה עם הכרוב?..." ככה דיברו בנובהרדוק.

למה כל דבר צריך להגיד ולספר, מה אכפת לך שיישאר ב"בנק".

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

◆ חוטי חשמל גלויים ברחוב - האם מותר להתקשר לחברת החשמל?

◆ מי שטיפס על עץ בשבת - האם ראוי לרדת?

◆ מהו התיקון הטוב ביותר לחילול שבת?

שהמים מְרַפֵּים את הקרקע.

- כיור שצינור הניקוז שלו פתוח לקרקע שיש בה איסור 'חורש' או 'זורע' - אם הצינור קצר והמים זורמים ישירות אל הקרקע, אסור לשפוך מים לכיור; ואם הצינור ארוך - יש אוסרים ויש מתירים.
- מותר ללכת על גבי עשבים בשבת, אך יש להימנע מְרִיץָה, ואולי אף מהליכה מהירה, על גבי עשבים ארוכים, כיון שבאופן זה בוודאי ייתלשו עשבים.

איסוף פירות בשבת

- פירות שהתפזרו בשבת בחצר - אסור מדרבנן לאוספם, משום 'עובדין דחול', דהיינו שפעולה זו היא כדרך המלקטים פירות בשדה.
- פירות שהתפזרו בתוך הבית בשבת - יש אומרים שדינם כפירות שהתפזרו בחצר, ויש חולקים, ויש שהחמיר בפיזור רב והקל בפיזור מועט.

הלכות שונות

- המחלל את השבת בשגגה - צריך להתענות בימי שני וחמישי במשך ארבעים יום. ויש מגדולי האחרונים שכתבו: "תיקונים הנזכרים בראשונים אין אנו ראוים להם, ודקדוק בשמירת השבת בכל ל"ט מלאכות הוא הטוב שבת'יקונים".
- העושה מלאכה בשבת בכוונה, אך אינו עושה אותה לצורך המטרה הקבועה של אותה מלאכה, הרי זו מלאכה 'שאינה צריכה לגופה'. ודעת רוב הראשונים שהיא אסורה רק מדרבנן, וכן הלכה.
- חכמינו ז"ל תיקנו שלא להניח בשבת חפץ של 'מוקצה' על גבי חפץ המותר בטלטול, ואיסור זה מכוּנָה: 'ביטול כלי מְקִיפָנו'.

הלכות שונות הנוגעים למניעת נזקי הגוף ונזקי ממון בשבת

- במקרה של חשש נזקי הגוף לרבים לא אסרו חכמים טלטול מוקצה ולא מלאכה 'שאינה צריכה לגופה', אך עדיף לטלטל מוקצה מאשר לעשות מלאכה שאינה צריכה לגופה.
- חוטי חשמל שנפלו ברחוב והם גלויים, וקיים חשש שיגע בהם אדם ויסתכן - אין להתקשר לחברת החשמל על מנת שיבואו לתקנם, אלא יש לעמוד במקום ולהזהיר את הרבים מפני הסכנה.
- במקרה של שריפה שפרצה בשבת, ואין בה חשש לסכנת נפשות, כי אם חשש לנזק, וכן בכל אירוע שיש בו חשש לנזק משמעותי - אסור לבעלי הרכוש שבמקום האירוע לומר לגוי לעשות מלאכה להצלת רכושם, אבל מותר להזמין למקום האירוע, למרות שברור כי יעשה מלאכה להצלת הרכוש.

הלכות שונות הנוגעות לעצים ולצמחים בשבת

- חכמינו ז"ל אסרו להשתמש בעצים בשבת, מחשש שמא תוך כדי שימוש יתלוש המשתמש - בכוונה - עלים, ענפים, או פירות, ויעבור על איסור מלאכת 'קוצר'.
- עשבים, קנים רכים מאוד, ועלי ירקות - מותר להשתמש בהם בשבת, וכגון לשבת עליהם, או להניח עליהם חפצים. אבל קנים שדרכם להתקשות, אסור להשתמש בהם אף כשהם רכים.
- מי שטיפס על עץ בשבת בשגגה - ראוי לרדת, למרות שבשעת ירדתו הוא משתמש בענפי האילן ובגזעו. אולם, אם טיפס במזיד, קנסוהו חכמינו ז"ל שיישאר על גבי העץ בשבת.
- השקאת קרקע שיש בה צמחים, במים, אסורה בשבת משום מלאכת 'זורע', כיון שהמים מסייעים לצמיחה. ולדעת פוסקים רבים, אסורה גם משום מלאכת 'חורש', כיון